

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ
5. การบูรณาการหลักสูตรและการสอน และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
6. แผนการจัดการเรียนรู้
7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
8. ความพึงพอใจต่อหลักสูตรบูรณาการ
9. การหาประสิทธิภาพของหลักสูตร (E1/E2)
10. ดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตร (EI)
11. หลักสูตรสถานศึกษา(ฉบับปรับปรุง) โรงเรียนบ้านตะคร้อ(มิตรภาพ๔) พุทธศักราช ๒๕๕๕ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 12.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 12.2 งานวิจัยต่างประเทศ
13. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดรายละเอียดสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 11-54) ไว้ดังนี้

1.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ

1.2 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม บนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

1.3 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข

1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ดังนี้

1.4.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. **ความสามารถในการสื่อสาร** เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมี วัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้ง การเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วย หลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึง ผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. **ความสามารถในการคิด** เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิด สังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. **ความสามารถในการแก้ปัญหา** เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูล สารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. **ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต** เป็นความสามารถในการนำกระบวนการ ต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการ ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

1.4.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติม ให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

1.5 มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกัน

คุณภาพ การศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

1.6 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนและเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

1.7 ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐานการติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดวิจารณ์ ถอดคิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงามและมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

1.8 การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

1.9 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี รับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผลช่วยเหลือแบ่งปันกันเอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

2. สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดสาระ การเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 11-49) ไว้ดังนี้

2.1 สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน ดังนี้

2.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย 5 สาระนั้น

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2.2.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 6 สาระดังนี้

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการต่าง ๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจระบบจำนวนและนำเสนอสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้

สาระที่ 2 การวัด

มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด

มาตรฐาน ค 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด

สาระที่ 3 เรขาคณิต

มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ

มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนีกภาพ (Visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (Spatial Reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (Geometric Model) ในการแก้ปัญหา

สาระที่ 4 พีชคณิต

มาตรฐาน ค 4.1 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (Pattern) ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน

มาตรฐาน ค 4.2 ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) อื่น ๆ แทนสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหา

สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น

มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ค 5.3 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.2.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 8 สาระดังนี้

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของ โครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอด ลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลาย ทางชีวภาพ การใช้ เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการ สืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ในระดับท้องถิ่นประเทศ และโลก นำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสาร กับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 3.2 เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยา มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่

มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วงและแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม

มาตรฐาน ว 4.2 เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ของวัตถุในธรรมชาติ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 5 พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 6 : กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศและสัญญาณของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ

มาตรฐาน ว 7.1 เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะ กาแล็กซีและเอกภพ การปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะและผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ การสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 7.2 เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้อุปกรณ์และเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2.2.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 สาระดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตาม หลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและ อารงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และอารงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และอารงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการ ของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทาง ประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและ สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ไทย มีความรักความภูมิใจและอารงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ประกอบด้วย 5 สาระดังนี้

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาสารเสพติด และความรุนแรง

2.2.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วย 3 สาระดังนี้

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

2.2.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ประกอบด้วย 4 สาระ ดังนี้

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน งิ1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้ หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน งิ3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 4 การงานอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

2.2.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย 4 สาระดังนี้

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษา และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษา ต่อ การประกอบอาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีทั้งหมด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยีและ ภาษาต่างประเทศ

3. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดรายละเอียดสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 117-148) ไว้ดังนี้

3.1 ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

3.2 เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมโดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

1. ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่พึงงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปณิธานค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับ

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.3 คุณภาพผู้เรียน

3.3.1 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ที่อยู่อาศัยและเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง

2. มีทักษะกระบวนการ และมีข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียน และได้ฝึกหัดในการตัดสินใจ

3. มีความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในลักษณะ การบูรณาการ ผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปัจจุบันและอดีต มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้ข้อคิดเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้น และวิธีการเศรษฐกิจพอเพียง

4. รู้และเข้าใจในแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในขั้นที่สูงต่อไป

3.3.2 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. มีความรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งการเมือง การปกครอง และสภาพเศรษฐกิจโดยเน้นความเป็นประเทศไทย

2. มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น

3. ปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น

4. สามารถเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่างๆของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจในภูมิภาค ชีวโลกตะวันออกและตะวันตก เกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ

ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน

3.3.3 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่างๆในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
2. มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้รับการพัฒนาแนวคิดและขยายประสบการณ์เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย ออสเตรเลีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์
3. รู้และเข้าใจแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

3.3.4 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
2. เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้
3. มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
4. มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม
5. มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้ และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆในสังคมได้ตลอดชีวิต

3.4 ตัวชี้วัดแยกตามชั้นปี กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3)

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตารางที่ 2.1 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 1.1

ป.1	ป.2	ป.3
<p>1. บอกพุทธประวัติหรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือโดยสังเขป</p> <p>2. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจาก ประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและ ศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด</p> <p>3. บอกความหมาย ความสำคัญและเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธ ศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<p>1. บอกความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>2. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงการออกผนวชหรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>3. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด</p>	<p>1. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย</p> <p>2. สรุปรูปพุทธประวัติตั้งแต่การบำเพ็ญเพียรจนถึงปรินิพพาน หรือประวัติของศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>3. ชื่นชมและบอกแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด</p>
<p>4. เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<p>4. บอกความหมายความสำคัญและเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>5. ชื่นชมการทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัว และในโรงเรียนตามหลักศาสนา</p> <p>6. เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<p>4. บอกความหมาย ความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>5. แสดงความเคารพพระรัตนตรัยและปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>6. เห็นคุณค่าและสวดมนต์แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ป.1	ป.2	ป.3
	7.บอกชื่อศาสนา ศาสดาและความสำคัญของคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่นๆ	7.บอกชื่อ ความสำคัญและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถานและศาสนบุคคลของศาสนาอื่นๆ

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

ตารางที่ 2.2 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 1.2

ป.1	ป.2	ป.3
1. บำเพ็ญประโยชน์ต่อวัดหรือศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ 2. แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ 3.ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง	1. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง 2. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	1. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวก ศาสนสถาน ศาสนาวัตถุของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง 2. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดได้ถูกต้อง 3. แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตารางที่ 2.3 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 2.1

ป.1	ป.2	ป.3
<p>1. บอกประโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน</p> <p>2. ยกตัวอย่างความสามารถและความดีของตนเอง ผู้อื่น และบอกผลจากการกระทำนั้น</p>	<p>1. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน</p> <p>2. ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย</p> <p>3. แสดงพฤติกรรมในการยอมรับความคิดเห็นความเชื่อ และการปฏิบัติของบุคคลอื่นที่แตกต่างกัน โดยปราศจากอคติ</p> <p>4. เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น</p>	<p>1. สรุปรายประโยชน์และปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น</p> <p>2. บอกพฤติกรรมกรดำเนินชีวิตของตนเองและผู้อื่นที่อยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลาย</p> <p>3. อธิบายความสำคัญของวันหยุดราชการที่สำคัญ</p> <p>4. ยกตัวอย่างบุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ ชุมชน และท้องถิ่นของตน</p>

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมือง การปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตารางที่ 2.4 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 2.2

ป.1	ป.2	ป.3
<p>1. บอกโครงสร้าง บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวและโรงเรียน</p> <p>2. ระบุบทบาทสิทธิ หน้าที่ของตนเองในครอบครัวและโรงเรียน</p>	<p>1. อธิบายความสัมพันธ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัว ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน</p> <p>2. ระบุผู้มีบทบาท อำนาจ ในการตัดสินใจในโรงเรียน และชุมชน</p>	<p>1. ระบุบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกชุมชนในการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตย</p> <p>2. วิเคราะห์ความแตกต่างของกระบวนการตัดสินใจในชั้นเรียน/โรงเรียน และชุมชน โดยวิธี การออกเสียงโดยตรง และการเลือกตัวแทนออกเสียง</p>

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ป.1	ป.2	ป.3
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรมในครอบครัวและโรงเรียนตามกระบวนการประชาธิปไตย		3. ยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน โรงเรียน และชุมชน ที่เป็นผลจากการตัดสินใจของบุคคลและกลุ่ม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ตารางที่ 2.5 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 3.1

ป.1	ป.2	ป.3
1. ระบุสินค้าและบริการที่ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน 2. ยกตัวอย่างการใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันที่ไม่เกินตัวและเห็นประโยชน์ของการออม 3. ยกตัวอย่างการใช้ทรัพยากรในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด	1. ระบุทรัพยากรที่นำมาผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 2. บอกที่มาของรายได้และรายจ่ายของตนเองและครอบครัว 3. บันทึกรายรับรายจ่ายของตนเอง 4. ระบุผลดีของการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายได้และการออม	1. จำแนกความต้องการและความจำเป็นในการใช้สินค้าและบริการในการดำรงชีวิต 2. วิเคราะห์การใช้จ่ายของตนเอง 3. อธิบายได้ว่าทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดมีผลต่อการผลิตและบริโภคสินค้าและบริการ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ตารางที่ 2.6 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 3.2

ป.1	ป.2	ป.3
1. อธิบายเหตุผลความจำเป็นที่ คนต้องทำงานอย่างสุจริต	1. อธิบายการแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการโดยวิธีต่าง ๆ 2. บอกความสัมพันธ์ระหว่างผู้ ซื้อกับผู้ขาย	1. บอกสินค้าและบริการที่รัฐ จัดหาและให้บริการแก่ ประชาชน 2. บอกความสำคัญของภาษี และบทบาทของประชาชน ในการเสียภาษี 3. อธิบายเหตุผลการแข่งขัน ทางการค้าที่มีผลทำให้ราคา สินค้าลดลง

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทาง
ประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตารางที่ 2.7 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 4.1

ป.1	ป.2	ป.3
1. บอก วัน เดือน ปี และการ นับช่วงเวลา ตามปฏิทินที่ใช้ ในชีวิตประจำวัน 2. เปรียบลำดับเหตุการณ์ใน ชีวิตประจำวันตามวันเวลาที่ เกิดขึ้น 3. บอกประวัติความเป็นมาของ ตนเองและครอบครัวโดย สอบถามผู้เกี่ยวข้อง	1. ใช้คำระบุเวลาที่แสดง เหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต 2. ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน ครอบครัว หรือในชีวิตของ ตนเองโดยใช้หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	1. เทียบศักราชที่สำคัญตาม ปฏิทินที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 2. แสดงลำดับเหตุการณ์สำคัญ ของโรงเรียนและชุมชนโดย ระบุหลักฐานและแหล่ง ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ
และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 2.8 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 4.2

ป.1	ป.2	ป.3
<p>1.บอกความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สิ่งของ เครื่องใช้ หรือการดำเนินชีวิตของตนเองกับสมัยของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย</p> <p>2.บอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตที่มีผลกระทบต่อตนเองในปัจจุบัน</p>	<p>1. สืบค้นถึงการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชนของตนจากอดีตถึงปัจจุบัน</p> <p>2.อธิบายผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน</p>	<p>1.ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของชุมชน</p> <p>2.สรุปลักษณะที่สำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน</p> <p>3. เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเองกับชุมชนอื่นๆ</p>

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ตารางที่ 2.9 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 4.3

ป.1	ป.2	ป.3
<p>1. อธิบายความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์สำคัญของชาติไทยและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง</p> <p>2. บอกสถานที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมในชุมชน</p> <p>3. ระบุสิ่งที่ตนรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น</p>	<p>1. ระบุบุคคลที่ทำประโยชน์ต่อท้องถิ่น หรือประเทศชาติ</p> <p>2. ยกตัวอย่างวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาไทยที่ภาคภูมิใจและควรอนุรักษ์ไว้</p>	<p>1. ระบุพระนามและพระราชกรณียกิจโดยสังเขป ของพระมหากษัตริย์ไทยที่เป็นผู้สถาปนาอาณาจักรไทย</p> <p>2. อธิบายพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ในรัชกาลปัจจุบันโดยสังเขป</p> <p>3. เล่าวีรกรรมของบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติ</p>

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2.10 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 5.1

ป.1	ป.2	ป.3
<p>1.แยกแยะสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น</p> <p>2.ระบุความสัมพันธ์ของตำแหน่งระยะทิศของสิ่งต่างๆ รอบตัว</p> <p>3.ระบุทิศทางหลักและที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ</p> <p>4.ใช้แผนผังง่าย ๆ ในการแสดงตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ในห้องเรียน</p> <p>5.สังเกตและบอกการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในรอบวัน</p>	<p>1. ระบุสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นธรรมชาติกับที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งปรากฏระหว่างโรงเรียนกับบ้าน</p> <p>2.ระบุตำแหน่งอย่างง่ายและลักษณะทางกายภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในลูกโลกแผนที่ แผนผังและภาพถ่าย</p> <p>3.อธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ระหว่างโลกดวงอาทิตย์และดวงจันทร์</p>	<p>1.ใช้แผนที่ แผนผังและภาพถ่ายในการหาข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>2.เขียนแผนผังง่ายๆ เพื่อแสดงตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญในบริเวณโรงเรียนและชุมชน</p> <p>3.บอกความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพกับลักษณะทางสังคมของชุมชน</p>

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตารางที่ 2.11 ตัวชี้วัดตามมาตรฐาน ส 5.2

ป.1	ป.2	ป.3
<p>1.บอกสิ่งต่างๆที่เกิดตามธรรมชาติที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์</p>	<p>1.อธิบายความสำคัญและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม</p>	<p>1. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน</p>

ตารางที่ 2.11 (ต่อ)

ป.1	ป.2	ป.3
<p>2. สังเกตและเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัว</p> <p>3. มีส่วนร่วมในการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมที่บ้านและชั้นเรียน</p>	<p>2. แยกแยะและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมดไป และที่ใช้แล้วหมดไปได้อย่างคุ้มค่า</p> <p>3. อธิบายความสัมพันธ์ของฤดูกาลกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์</p> <p>4. มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน</p>	<p>2. อธิบายการพึ่งพาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ในการสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และการประกอบอาชีพ</p> <p>3. อธิบายเกี่ยวกับมลพิษและการก่อให้เกิดมลพิษโดยมนุษย์</p> <p>4. อธิบายความแตกต่างของเมืองและชนบท</p> <p>5. ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในชุมชน</p>

สรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ 11 มาตรฐานการเรียนรู้

4. การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ

4.1 ความหมายของหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่พึงปรารถนา

มาริยา เกาอินปาก (2550 : 2) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งในและนอกห้องเรียนที่ครูและผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาจัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีความเจริญงอกงาม

ชวลิต ชูกำแพง (2555 : 13) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่างๆที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา

Saylor และ Alexander (ชวลิต ชูกำแพง และประสาท เนื่องเฉลิม. 2549 : 1อ้างอิง มาจาก Saylor and Alexander. 1974) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง สิ่ง que แสดงถึงความตั้งใจด้านโอกาสเพื่อกำจัดบรรยากาศให้คนได้รับการศึกษาร่วมกันและสิ่งอื่นๆ โดยมีระยะเวลา และเนื้อหาที่จัดไว้ให้แน่นอน

Crow และ Crow (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2553 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Crow and Crow. 198 : 250) ได้สรุปความหมาย ของหลักสูตรว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย สังคม ปัญญาและจิตใจ

Bobbitt (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2553 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Bobbitt. 1918 : 42) ได้ อธิบายความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ รายการที่สร้างประสบการณ์ในทุกสิ่งทุกอย่างที่ เด็กและเยาวชนจะต้องทำและจะต้องประสบทำให้เกิดการพัฒนาความสามารถเพื่อที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นและเหมาะสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่

Marsh and Stafford (ชวลิต ชูกำแพง.2555 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Marsh and Stafford. 1984 : 2-3) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ ดังนี้ หลักสูตร หมายถึง

1. เนื้อหา รายวิชาที่ได้กำหนดไว้
2. ประสบการณ์ทุกอย่างที่โรงเรียนได้จัดเตรียมไว้ให้แก่ผู้เรียน
3. แผนต่างๆ ประสบการณ์ทั้งหลายทั้งมวลที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน
4. ผลผลิตทางการเรียนรู้ทั้งหลายที่โรงเรียนได้วางแผนไว้

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่หน่วยงานสถานศึกษา จัดให้ผู้เรียน ตามสภาพและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วยเอกสารหลักสูตร กระบวนการและวิธีการสอน ของครู กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้เด็ก เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม มีเจตคติที่ดีอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และบรรลุเป้าหมาย ของการศึกษา

4.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สมบูรณ์ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

চারঙ্গ บัวศรี (2542 : 8-9) ได้สรุปไว้ว่าการออกแบบหลักสูตรจะต้องประกอบด้วย ส่วนประกอบต่าง ๆ ดังนี้

- 1.i เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goal and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
 2. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
 3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชา หรือกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์
 4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
 5. เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
 - 6.i จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
 7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้
 8. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนตามหลักสูตร
 9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional Media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน
- บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 11) ได้ให้ความเห็นไว้ว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ คือ จุดประสงค์ สารความรู้ ประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล
- บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 14-16) ได้สรุปไว้ว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร
- ประสาธน์ เจริญธรรม (2554 : 33-34) ได้สรุปไว้ว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขอบข่ายเนื้อหา และความสัมพันธ์กับเวลาในหลักสูตร
- มนตรี วงษ์สะพาน (2554 : 9) ได้สรุปไว้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล
- Tyler (มนตรี วงษ์สะพาน. 2554 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Tyler. 1949 : 26) ได้สรุปองค์ประกอบ ของหลักสูตรว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ
1. จุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล (Education purpose)

2. ประสบการณ์ (Education Experiences) ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุผล

3. วิธีการจัดประสบการณ์ (Organization of Education Experiences) เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินผล (Determination of What to Evaluate) เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

Taba (ชวลิต ชูกำแพง. 2555 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Taba. 1962 : 10) ได้เสนอไว้ว่าทุกหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นการออกแบบในลักษณะใดๆ ก็ตามจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของหลักสูตร ซึ่งมีความต่อเนื่องและสอดคล้องกันอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ จุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาสาระ ประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล

Beauchamp (สมทรง สุวพานิช. 2549 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Beauchamp. 1975 : 108) สรุปไว้ว่า หลักสูตรประกอบด้วย

1. ระบบเนื้อหา
2. ระบบการเรียนการสอน
3. ระบบของการประเมินผล

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร มีดังนี้

1. ความเป็นมา เป็นส่วนที่กล่าวถึงความต้องการจำเป็นทั่วไปในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ในโรงเรียน รวมถึงการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และคำชี้แจง เพื่อความสะดวกในการนำหลักสูตรไปใช้

2. วิสัยทัศน์ เป็นกรอบทิศทางในการจัดการเรียนการสอน ความคาดหวังในอนาคตเพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

3. หลักการและเหตุผล เป็นส่วนที่กล่าวถึงเหตุผล ในการสร้างหลักสูตร นำเสนอเนื้อหากิจกรรม และองค์ประกอบอื่นๆ ที่จะพัฒนานักเรียนให้มีความรู้

4. จุดมุ่งหมาย เป็นส่วนที่กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญในภาพรวมของผลผลิตหลักสูตร หรือผู้เรียนได้มีพฤติกรรมตามที่หลักสูตรต้องการ

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เป็นส่วนที่กำหนดสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนซึ่งมีความชัดเจนและเฉพาะเจาะจงมากกว่าเป้าหมายโดยจะกำหนดไว้ในเนื้อหาวิชา

7. โครงสร้างเนื้อหาเวลาเรียน เป็นส่วนที่กล่าวถึงเนื้อหาวิชาที่จัดไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

8. สารการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่ชัดเจน ประกอบด้วยผลการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ ทักษะหรือสมรรถนะที่สำคัญของนักเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

9. คำอธิบายรายวิชา แสดงถึงจุดเน้นขอข้อย่อยเนื้อหา และแนวทางในการจัดกิจกรรมซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

10. หน่วยการเรียนรู้ เป็นกรอบหรือแผนผังที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มเดียวกัน แล้วแสดงการแจกแจงเนื้อหาการเรียนรู้เป็นกิจกรรมต่อเวลาเรียนที่นำไปพัฒนานักเรียนให้เกิดความรู้ มีความสามารถ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

11. แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนที่กล่าวถึงกระบวนการ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้เนื้อหาวิชา ประสบการณ์แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีความสามารถ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

12. สื่อการเรียนการสอน เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้

13. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กล่าวถึงกระบวนการ วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบและตัดสินความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน

4.3 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 92-93) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่าเป็น การปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรให้ดีขึ้นทั้งระบบ ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย การเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ผลการสอนของครู ผลการเรียนรู้ของนักเรียน

วิชัย ดิสสระ (2535 : 19) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 2 ประการ คือ กลุ่มวิชา หรือประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนภายใต้คำแนะนำของโรงเรียนหรือหลักสูตร ประกอบด้วย ประสบการณ์ในการเรียนทั้งหมดที่นักเรียนพึงได้รับจากโรงเรียน

Saylor และ Alexander (บุญชม ศรีสะอาด. 2546 : 63 ; อ้างอิงมาจาก Saylor and Alexander. 1974 : 7) มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการพัฒนาหลักสูตรมีความหมายที่เด่นชัดที่สุด 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก หมายถึง การปรับปรุงหรือการวางแผนหลักสูตร การทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์มากขึ้นและอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง การทำให้เกิดมีขึ้นหรือการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่เลย สำหรับในภาษาไทยนิยมใช้คำว่า การพัฒนาหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 1-3) อธิบายไว้ว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นการปรับปรุงแก้ไขจุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น บนฐานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้อย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยอาศัยแนวคิด วิธีการ รูปแบบและกระบวนการทัศน์ (Paradigm Shift) จากกรอบแนวคิดเดิมสู่ปรัชญาแนวคิดใหม่ ความรู้ใหม่ วิธีการบริหารจัดการและแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวเนื่องกันหลายระดับ ตลอดจนการสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมาเป็น

กระบวนการที่เรียกว่า “การพัฒนาหลักสูตร” ซึ่งสามารถนำไปใช้กับการพัฒนาหลักสูตรได้ทุกระดับ จะมีความแตกต่างบ้างในบางส่วนที่เป็นรายละเอียด ขึ้นอยู่กับผู้เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแต่ละรูปแบบนั้นมีความเชื่อหรือยึดสิ่งใดเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

Taba (มนตรี วงษ์สะพาน. 2554 : 46 ; อ้างอิงมาจาก Taba. 1962 : 454) ได้ อธิบายความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชาการ การเรียนการสอน การวัดผล และการประเมินผลอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ หรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบต่อทางด้านความคิดและความรู้สึกผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วน โดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร

Good (มนตรี วงษ์สะพาน. 2554 : 46 ; อ้างอิงมาจาก Good. 1973 : 157-158) ได้ ให้ความเห็นไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอนรวมทั้งการประเมินผล ส่วนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น หรือการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิม รวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียน โดยมุ่งหวังว่าหลักสูตรจะมีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงเป้าหมายของการศึกษาที่วางไว้

4.4 ความสำคัญของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาประเภทใด และระดับใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้ เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงร่างกำหนดไว้ว่าจะให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อะไรบ้างจึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ผู้เรียน นักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรได้อธิบายถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

চার্জ বাক্স (2531 : 8-10) สรุปไว้ว่า หลักสูตรจะมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลงประสบการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือ ซึ่งบอกให้กัปตันหรือครูผู้สอนรู้ว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใด จุดมุ่งหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไรและระหว่างทางที่จะไปต้องทำอะไรบ้าง ต้องมีการตรวจสอบประเมินผลหรือต้องปรับปรุงวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งในการเรียนการสอนนั้น ผู้เรียนจะต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไร และจะได้รับผลอย่างไร จะต้องเตรียมการอย่างไรจึงจะสามารถเรียนรู้ และได้รับผลสำเร็จ

ตามความมุ่งหมาย การที่การเรียนการสอนจะบรรลุผลได้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีสิ่งที่จะช่วยกำหนดแนวทาง เพื่อให้แต่ละฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ได้สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน และสิ่งดังกล่าวนี้คือหลักสูตร ถ้าไม่มีหลักสูตรครูก็สอนไม่ได้เพราะไม่รู้จะสอนอะไร หรือถ้าจะสอนโดยการคิดด้วยตนเองก็จะเกิดความสับสน อาจสอนซ้ำไปซ้ำมาไม่เรียงลำดับตามที่ควรจะเป็นผลการเรียนอาจไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้

แรมสมร อยู่สถาพร (2538 : 4) ได้สรุปว่าหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เป็นแม่บทที่สำคัญที่เป็นตัวชี้สู่ความสำเร็จ และเป็นตัวกำหนดทิศทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 16-17) สรุปไว้ว่าในการจัดการศึกษาที่จะบรรลุเป้าหมายได้นั้น ต้องอาศัยหลักสูตรเป็นเครื่องมือนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ถ้าปราศจากหลักสูตรแล้วการจัดการศึกษาจะไม่มีวันสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ หลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
4. ในระดับสถานศึกษาหลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติแก่ครูผู้สอน
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของงามและพัฒนาการของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนโดยตรง
7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้ผู้เรียน มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าวิธีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร
9. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตได้ว่าเป็นอย่างไร
10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติกรรมทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

มาริยา เถาอินปาก (2550 : 1) ได้สรุปถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในทุกกระบวน เพราะหลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา หลักสูตรจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า สถานศึกษามีความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก

และเยาวชนอย่างไร ให้ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ถูกต้อง ในเรื่องใดบ้าง

สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่จะให้ความมั่นใจแก่เยาวชน รวมทั้งผู้เรียนทั้งหลาย จะได้รับการศึกษาตามที่มุ่งหวังไว้ก็คือหลักสูตร ส่วนในการจัดการศึกษาสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าเยาวชนในแต่ละวัยแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกันก็คือนิยามที่กำหนดไว้ว่าควรเรียนรู้วิชาอะไร เนื้อหาสาระมีอย่างน้อยเพียงไร ควรได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีทักษะด้านใด และควรมีพัฒนาการในด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอย่างไร ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการของความตั้งใจเกี่ยวกับโอกาสในการจัดให้คนได้รับการศึกษาร่วมกับคนอื่นและในสิ่งอื่น ๆ ในระยะเวลาและเนื้อหาที่จัดไว้แน่นอนการพัฒนาหลักสูตร จึงเป็นสิ่งที่ต้อง 1)กำหนดผลผลิต 2)กำหนดสาระไว้ก่อนสอน และ 3)ระบุลักษณะที่ต้องการ

4.5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรสรุปได้เป็น 3 รูปแบบ (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2553 : 180-196) ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาตามแนวความคิดของ Tyler (1949) เป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบโดยเน้นจุดมุ่งหมายเป็นหลัก โดยมีความเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรและการเรียนการสอน กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเน้นที่การกำหนดวิธีการและเป้าหมาย (Means-ends Approach) หลักการของ Tyler (Tyler Rational) จะตอบคำถามพื้นฐานซึ่งจะต้องพิจารณาเรียงลำดับตามความสำคัญ 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นขั้นที่สำคัญที่สุด มีการกำหนดโดยการสอบถามจากผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เรียน สังคม และข้อเสนอแนะของนักวิชาการประกอบกับปรัชญา ซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้

2. ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ควรจัดสำหรับผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ประกอบด้วยเนื้อหาและกิจกรรมการปฏิบัติที่เหมาะสมกับความสามารถ และความพึงพอใจของผู้เรียน

3. วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4. การประเมินความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายซึ่งพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย

2. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Taba แต่มีหลักการให้ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการร่วมพัฒนาหลักสูตร จึงเริ่มจากล่างสู่บน (Bottom Up) ในขณะที่วิธีการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler เป็นวิธีการจากบนสู่ล่าง (Top Down) โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สำรวจความต้องการของผู้เรียน สำรวจให้ทราบความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม (Diagnosis of Needs)

ขั้นที่ 2 ตั้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามความต้องการ กำหนดจุดมุ่งหมายหลังจากทราบความต้องการของผู้เรียน(Formulation of Objective)

ขั้นที่ 3 คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ต้องการนำมาสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Selection of Content) เพื่อให้มีความรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม โดยพยายามคัดเลือกให้เรียนเฉพาะที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ในขั้นตอนที่ 2

ขั้นที่ 4 จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ ความสนใจ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จัดระเบียบ จัดลำดับ แก้ไขเนื้อหาวิชาความรู้ที่คัดเลือกมาได้ในขั้นตอนที่ 3 (Organization of Content)

ขั้นที่ 5 เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน ซึ่งจะสร้างเนื้อหาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และที่ตรงกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาแล้ว (Selection of Experience)

ขั้นที่ 6 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยกิจกรรมการเรียนการสอนมีการจัดลำดับขั้นตอน และเหมาะสมกับผู้เรียน จัดระเบียบ จัดลำดับ แก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นำมาเสริมเนื้อหาความรู้ (Organization of Learning Experience)

ขั้นที่ 7 การประเมินผลการเรียน กำหนดให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูและผู้เรียนกำหนดวิธีการประเมิน และผู้พัฒนาหลักสูตรเป็นผู้ประเมินความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด กำหนดว่ามีเนื้อหาวิชาหรือประสบการณ์อะไรบ้างที่จะต้องประเมินผลว่าได้มีการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด จะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร และมีอะไรที่จะนำมาช่วยในการประเมินบ้าง (Determination of What to Evaluation and The Way and Mean of Doing It)

3. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Saylor เป็นการพัฒนาหลักสูตรรูปแบบที่ใช้จุดมุ่งหมายเป็นหลักอีกรูปแบบหนึ่งโดยมีการวางแผนพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ

3.1 กำหนดวัตถุประสงค์โดยคำนึงถึงพัฒนาการของบุคคล ทักษะทางสังคม ทักษะการเรียนรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน มีการวางแผนการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย

3.2 การออกแบบหลักสูตร โดยมีวัตถุประสงค์เป็นตัวกำหนดหลักสูตรแนวทางการออกแบบหลักสูตรคำนึงถึงธรรมชาติของวิชา สภาพสังคม และความสนใจของผู้เรียน

3.3 การนำหลักสูตรไปใช้โดยผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทในการวางแผนการเรียนการสอน เลือกวิธีการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียน

3.4 การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวางแผนพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีการประเมินประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรทั้งโรงเรียน การประเมินประสิทธิภาพตามหลักสูตรทั้งระบบ

สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบ่งเป็น 3 กลุ่ม และการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรนั้นกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งสภาพการณ์ของสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวความคิดการพัฒนานักพัฒนาหลักสูตรกลุ่มที่เน้นวัตถุประสงค์เป็นหลัก มีจุดเด่นที่เป็นลักษณะร่วมของแนวคิดคือ มีการเลือกรายวิชา และกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลัก โดยการสอบถามจากผู้เกี่ยวข้อง การจัดทำร่างหลักสูตรมีการกำหนดเนื้อหาสาระและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ ความสนใจของผู้เรียน นำหลักสูตรไปใช้โดยผู้สอนและขั้นตอนสุดท้ายคือประเมินผลหลักสูตร

4.6 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 37-44) ได้สรุปขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ได้แก่

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย
- 3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
- 4) การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล
- 5) การนำหลักสูตรไปใช้
- 6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร
- 7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

สำลี รักสุธี (2544 : 35) ได้อธิบายขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมท้องถิ่น ปัญหาใกล้ตัว หรือการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ เพื่อเสริมหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งอาจจะดำเนินการในระดับโรงเรียน อำเภอ จังหวัดและเขตการศึกษาทั้งหมดนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ขั้นตอนเดียวกัน ดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ควรจะเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีความตั้งใจในการปฏิบัติ มีความสนใจกระตือรือร้นและต้องการพัฒนาตนเองด้วย
2. ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรแม่บท ต้องนำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง มาทำการศึกษา วิเคราะห์รายละเอียดของหลักสูตรต่างๆ ให้เข้าใจ เพื่อที่จะสร้างและพัฒนาหลักสูตรได้ตรงเป้าหมายและไม่ทำให้ขัดกับหลักสูตรแม่บท
3. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ต้องศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ท้องถิ่น ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยอาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น การวิจัย สัมภาษณ์ ประชุม สัมมนา และอื่นๆ ที่เห็นว่าจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์
4. กำหนดจุดมุ่งหมาย ควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาและสร้างหลักสูตรให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเดินไปสู่จุดใด เป้าหมายใด
5. พิจารณาความเหมาะสม ต้องตรวจและพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรแม่บทกับหลักสูตรที่จะพัฒนาหรือสร้างขึ้นใหม่ ควรดำเนินการเลือกเนื้อหาที่มีอยู่ในหลักสูตรแกนกลางที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โรงเรียน ท้องถิ่น หากเห็นว่าส่วนใดยังไม่

ครอบคลุมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นก็ดำเนินการสร้างรายวิชาขึ้นมาใหม่ได้ตามต้องการ

6. กำหนดรูปแบบหรือวิธีการ ควรกำหนดรูปแบบหรือวิธีการให้ชัดเจนในการจะพัฒนาหรือสร้างหลักสูตร ซึ่งอาจจะปรับ ทำใหม่ เพื่อเสริมหลักสูตรแม่บทก็ได้

7. จัดทำแผนการสอน ควรสร้างแผนการสอนประกอบหลักสูตร เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

8. จัดทำคู่มือครู ควรจัดทำคู่มือครู เพื่อที่จะช่วยให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียนต่อไป

9. จัดทำแบบฝึกหัดหรือแบบประเมิน ควรสร้างแบบฝึกหัดหรือแบบประเมินประกอบหลักสูตรด้วย เพื่อผลจะตกสู่ผู้เรียนอย่างแท้จริง

10. ทดลองและใช้หลักสูตร ควรนำหลักสูตรไปทดลองใช้ให้เกิดประสิทธิผลก่อนเพื่อหาข้อบกพร่องจะได้นำมาปรับปรุง

11. ประเมินผลการใช้ เมื่อทดลองใช้แล้วจะต้องมีการประเมินด้วยว่าหลักสูตรที่ทำขึ้นนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตรงไหน

12. ปรับปรุงแก้ไข เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาและสร้างหลักสูตร หลักสูตรจะดีไม่ดี สมบูรณ์หรือไม่อยู่ที่การปรับปรุงแก้ไขครั้งแล้วครั้งเล่า

13. ขออนุญาตใช้ เมื่อจัดทำหลักสูตรสมบูรณ์และมีเอกสารประกอบหลักสูตร (คู่มือครู แบบฝึกหัด แบบทดสอบ) ครบแล้วต้องขออนุญาตใช้หลักสูตรต่อไป

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 174) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย เป็นการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.การจัดเนื้อหาของหลักสูตร เป็นการจัดโครงสร้างเนื้อหาที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3.การนำหลักสูตรไปใช้เพื่อหาข้อบกพร่องแล้วนำมาแก้ไขให้ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์แล้วจึงนำหลักสูตรไปใช้

4. การประเมินประสิทธิภาพหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

5. การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นการนำผลที่ได้จากการประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรไปปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

มาริยา เถาอินปาก (2550 : 66) สรุปไว้ว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นขั้นตอนการทำงานที่ต้องอาศัยบุคลากรทางการศึกษา ระยะเวลา งบประมาณ มนุษย์สัมพันธ์ การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ กระบวนการที่กล่าวมา นอกจากจะใช้สำหรับการพัฒนาในระดับชาติแล้ว ยังใช้ได้กับการพัฒนาระดับท้องถิ่น เพียงแต่ขอบข่ายงานในระดับท้องถิ่นมีลักษณะที่แคบกว่าเท่านั้น

Taba (ขวลิต ชูกำแหง. 2555 : 52 ; อ้างอิงมาจากTaba. 1962 : 422-425) ได้สรุปกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหา สสำรวจให้ทราบความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 เป็นหลัก

ขั้นที่ 3 คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ต้องการนำมาสอน เพื่อให้มีความรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม โดยพยายามคัดเลือกให้เรียนเฉพาะที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ในขั้นตอนที่ 2

ขั้นที่ 4 การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ จัดระเบียบ จัดลำดับ แกะไขเนื้อหาวิชาความรู้ที่คัดเลือกมาได้เป็นขั้นตอนที่ 3

ขั้นที่ 5 คัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะสร้างเนื้อหาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งกล่าวมาแล้ว

ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้เลือกแล้ว จัดระเบียบ จัดลำดับแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นำมาเสริมเนื้อหาความรู้

ขั้นที่ 7 กำหนดว่ามีเนื้อหาวิชาหรือประสบการณ์อะไรบ้างที่จะต้องประเมินผลว่า ได้มีการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด จะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร และมีอะไรที่จะนำมาช่วยในการประเมินบ้าง

จากการศึกษาและวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวสรุปได้ว่าขั้นตอนที่สำคัญของการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกันมีดังนี้ 1)การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2)การพัฒนาร่างหลักสูตรและประเมินหลักสูตร 3)การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และ 4)การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งมีบางขั้นตอนที่แตกต่างกันเป็นเพียงการเพิ่มรายละเอียดแยกย่อยออกไปเท่านั้น

4.7 การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศตลอดจนกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อนำมาตัดสินค่าหรือคุณภาพของหลักสูตรนั้น นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 95) ให้ความหมายการประเมินผลหลักสูตรว่าหมายถึง การพิจารณา เปรียบเทียบ และตัดสินเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไรทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 291) สรุปไว้ว่า การประเมินหลักสูตร คือกระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้นๆ มีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้ว

บรรลุดมมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไขเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป

ชวลิต ชูกำแหง (2555 : 132) ได้สรุปความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า หมายถึง กระบวนการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล จุดเด่น จุดด้อย ของตัวหลักสูตร และกระบวนการของหลักสูตรเพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าบรรลุดมมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

Good (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2553 : 290 ; อ้างอิงมาจาก Good. 1945 : 209) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินหลักสูตรคือ การประเมินผลของกิจกรรมการเรียน ภายในขอบข่ายของการสอนที่เน้นเฉพาะจุดประสงค์ของการตัดสินใจในความถูกต้องของจุดมุ่งหมาย ความสัมพันธ์ และความต่อเนื่องของเนื้อหา และผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์เฉพาะซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจ ในการวางแผนการจัดโครงการต่อเนื่อง และการหมุนเวียนของกิจกรรมโครงการต่างๆ ที่จะจัดให้มีขึ้น

Stufflebeam และคณะ (มนตรี วงษ์สะพาน.2554 : 153 ; อ้างอิงมาจาก Stufflebeam and others. 1971 : 128) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ หาทางเลือกที่ดีกว่าเดิม

สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ กระบวนการจัดทำ การทดลองใช้ และผลของการใช้หลักสูตร ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลที่เป็น ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน อาจารย์ นักเรียน ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ทั้งด้านประสิทธิภาพของ หลักสูตร การบรรลุดมมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ประกอบการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่า

4.7.1 ระยะเวลาของการประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรที่ดีควรมีการดำเนินการอย่างมีระบบและขั้นตอนที่แน่นอน เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาด ดังที่

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2543 : 193 – 194) เสนอไว้ว่า การประเมินผลหลักสูตร ควรมีการดำเนินเป็นระยะๆ ทั้งนี้เนื่องจากข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดของหลักสูตรอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย และในระยะต่างกัน การประเมินหลักสูตรที่ดีควรมีการตรวจสอบเป็นระยะเพื่อลด ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

1. การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ มีการประเมิน ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่าง และองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร โดยอาศัยความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
2. การประเมินหลักสูตรในระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด จะได้แก้ไขให้เหมาะสม

3. การประเมินหลังการใช้หลักสูตร หลังจากที่มีการใช้หลักสูตรมาแล้วระยะหนึ่ง หรือครบกระบวนการเรียบร้อยแล้ว ควรประเมินหลักสูตรทั้งระบบ เพื่อสรุปผลตัดสินว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นควรจะดำเนินการต่อไปหรือควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือควรยกเลิก ซึ่งสอดคล้องกับ

วิชย ดิษฐ (2535 : 1-16) ที่อธิบายลักษณะของการประเมินหลักสูตรว่ามักจะคำนึงถึงกระบวนการหรือวิธีการประเมินผลที่ยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นประการสำคัญ แต่ถ้าจะพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบแล้ว การประเมินหลักสูตรที่คำนึงถึงช่วงเวลาในการประเมินผลมาประกอบด้วย ก็จะได้ผลที่สามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบหาความสัมพันธ์และความสอดคล้องเพื่อความถูกต้องและชัดเจน โดยแบ่งการประเมินผลเป็น 3 ลักษณะ คือ

3.1 การประเมินผลก่อนการดำเนินการ (Project Analysis) เป็นการประเมินหลักสูตรที่มีกระบวนการประเมินหลักสูตรในช่วงเวลาที่หลักสูตรยังไม่ได้นำไปใช้ในโรงเรียน เป็นการประเมินหลักสูตรหลังจากได้วางแผนพัฒนาหลักสูตรแล้ว การประเมินหลักสูตรที่เพิ่งทำเสร็จนี้เป็นการพิจารณาวิเคราะห์ความสมเหตุสมผลหรือความเชื่อมั่นของสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรกับความน่าจะเป็นว่ามีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือไม่อย่างไร

3.2 การประเมินผลขณะดำเนินการ (Formative Evaluation) เป็นการประเมินหลักสูตรในช่วงเวลาของการนำหลักสูตรไปใช้ที่กำลังนำหลักสูตรที่ได้จากการวางแผนพัฒนาไปใช้ในโรงเรียน ทั้งนี้ต้องยึดหลักการและเหตุผลในขั้นการวางแผนพัฒนาหลักสูตรเป็นหลักแล้วพิจารณาวิเคราะห์ดูว่าตัวหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่กำลังปฏิบัติอยู่นั้นเป็นอย่างไร เป้าหมายของการประเมินผลขณะดำเนินการนี้มุ่งที่จะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถพิจารณาวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนที่นำไปใช้ได้ด้วยความสมเหตุสมผลกับหลักการ และเหตุผลในขณะวางแผนหลักสูตรเป็นประการสำคัญ

3.3 การประเมินผลหลังการดำเนินการ (Summative Evaluation) เป็นการประเมินหลักสูตรในช่วงเวลาที่หลักสูตรนำไปใช้แล้ว หรือเป็นการประเมินผลจบโครงการของหลักสูตรนั้นๆ การประเมินหลักสูตรในช่วงจบโครงการนี้ต้องวิเคราะห์หาผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนหรือวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการวางแผนพัฒนาหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน และผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน ประเมินผลหลังการดำเนินการส่วนมากจะอาศัยแบบสอบถามชนิดต่างๆ เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน ความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ตลอดทั้งความคิดเห็นของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรโดยตรงและอ้อม

สรุปได้ว่า ระยะเวลาในการประเมินหลักสูตรสามารถทำได้ 2 ระยะ คือ ระยะก่อนโครงการ คือระยะการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร และระยะระหว่างโครงการ คือการนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นตอนการประเมินไปใช้ประกอบในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเริ่มจากการประเมิน

หลักสูตรฉบับร่างที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ การประเมินระหว่างการพัฒนาหลักสูตร และประเมินหลังพัฒนาหลักสูตรโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.7.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรจำเป็นต้องรู้จุดประสงค์ของการประเมิน ซึ่งเป็นการพิจารณาในส่วนประกอบต่างๆ รวมทั้งติดตามผลผลิตของหลักสูตร แล้วนำมาพิจารณาร่วมกัน และสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นมีคุณภาพดี ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือต้องปรับปรุง

ทิสนา แคมมณี (2550 : 134) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตรไว้ว่าการประเมินหลักสูตรมีจุดประสงค์เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร เพื่อตัดสินใจในการวางเค้าโครงและระบบของหลักสูตร การบริหารงาน และการสอนตามหลักสูตรที่ถูกต้อง ตลอดจนประเมินผู้เรียนที่เป็นผลผลิตของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 217) ได้สรุปถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตรที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่มี 2 ประการคือ 1. การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ คือภายหลังจากการร่างหลักสูตรเสร็จแล้ว ก่อนนำหลักสูตรไปใช้จะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้และนำไปแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง 2. การประเมินหลังจากนำหลักสูตรไปใช้ คือการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสรุปผลว่าคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรได้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ของสังคมเพียงใด บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีข้อดีข้อเสียในการจัดประสบการณ์อย่างไร ควรจะใช้ได้ต่อไปหรือควรจะยกเลิกทั้งหมด หรืออาจจะยกเลิกเพียงบางส่วนและปรับปรุง

สำลี รักสุทธี (2544 : 30) ได้สรุปไว้ว่าการประเมินผลหลักสูตรมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อพิจารณาและตรวจสอบองค์ประกอบของหลักสูตรว่า เมื่อนำไปใช้แล้วสนองจุดประสงค์ตามที่หลักสูตรระบุหรือไม่
2. เพื่อพิจารณา และตรวจสอบองค์ประกอบของหลักสูตร ด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผลว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่
3. เพื่อตรวจสอบข้อดี ข้อบกพร่อง ส่วนที่ควรแก้ไข ปรับปรุง
4. เพื่อตัดสินใจการบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องหรือไม่
5. เพื่อติดตามประเมินและตรวจสอบผลผลิตจากหลักสูตรคือ ผู้เรียน ว่ามีการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่หลักสูตรคาดหวังหรือไม่

ชวลิต ชูกำแหง (2555 : 132) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ว่ามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการคือ

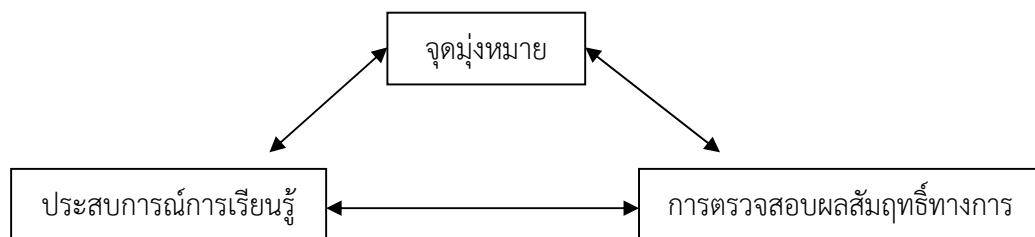
1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร โดยพิจารณาว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถสนองตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่
 2. เพื่อตัดสินใจว่า การวางเค้าโครงและรูประบบของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงาน และการสอนตามหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่
 3. พิจารณาผลผลิตคือผู้เรียนเป็นอย่างไร
- สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรคือ เพื่อตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตร โดยพิจารณาจากการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และความเหมาะสมของหลักสูตร และนำผลที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดี ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.7.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 302 – 303) สรุปไว้ว่า รูปแบบการประเมินหลักสูตรได้มีนักวิชาการซึ่งเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการประเมินผลเสนอแนะไว้หลายท่านเพื่อเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการปัจจุบัน รูปแบบการประเมินหลักสูตรสามารถแบ่งได้เป็นประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินแบบ Tyler Model of Evaluation

เป็นการเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของกระบวนการจัดการศึกษา 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดังภาพที่ 2.2 (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2553 : 313-314 ; อ้างอิงมาจาก Tyler. 1949 : 248)

ภาพที่ 2.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Tyler

Tyler มีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนรัดกุมและจำเพาะเจาะจงจะเป็นแนวทางในการประเมินผลในภายหลัง บทบาทของการประเมินหลักสูตรจึงอยู่ที่การดูผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ ซึ่ง Tyler มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร มีดังนี้

1. เพื่อตัดสินใจจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น ประสบผลสำเร็จหรือมีส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ต่อไป แต่ส่วนใดที่ไม่ประสบผลสำเร็จควรจะปรับปรุง

2. เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเข้าใจปัญหาความต้องการของการศึกษาและเพื่อใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วย

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรของ Tyler ซึ่งถือว่าการประเมินผลหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน และการประเมินคุณค่าของหลักสูตรด้วย Tyler ได้จัดลำดับขั้นตอนการเรียนการสอนและการประเมินผลดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆ โดยวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย คือ นักเรียน สังคม และเนื้อหาสาระส่วนปัจจัยที่กำหนดขอบเขตของจุดมุ่งหมาย

2. กำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดหลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

4. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม ที่จะทำให้นเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ

5. ประเมินผลโดยการตัดสินใจด้วยการวัดผลทางการศึกษาหรือการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. หากหลักสูตรไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุตามจุดหมายก็อาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง หรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร

2. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Robert L. Hammond's Curriculum Evaluation Model

เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก เช่นเดียวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ แต่จะประเมินประสิทธิภาพของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ โดยการเปรียบเทียบข้อมูลพฤติกรรมกับจุดประสงค์ และเน้นการพัฒนาหลักสูตร ในระดับท้องถิ่นโดยการประเมินมิติ 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม ซึ่งแต่ละมิติจะประกอบด้วยตัวแปรอื่นๆ อีกหลายตัวซึ่งความสำเร็จของหลักสูตรจะขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในมิติต่างๆ เหล่านี้ การประเมินหลักสูตรรูปแบบของ Hammond มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบการปรับปรุงหลักสูตร มีประสิทธิภาพ

บรรลุตฤตประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยมีโครงสร้างการประเมินหลักสูตร ประกอบด้วย 3 มิติ คือ มิติด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรมในการประเมิน ตามแนวคิดของ Hammond จะเริ่มจากการประเมินหลักสูตรที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ แล้วจึงเริ่มกำหนดทิศทางและกระบวนการในการเปลี่ยนแปลง จากนั้นจึงกำหนดทิศทางและกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงโดยใช้นวัตกรรมหลักสูตร หรือพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่ รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Hammond เป็นการประเมินกระบวนการโดยเสนอโครงสร้าง 3 มิติ ใหญ่ๆ ได้แก่ มิติด้านการสอน (Instructional Dimension) มิติด้านสถาบัน (Institutional Dimension) และมิติด้านพฤติกรรม (Behavioral Dimension) โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1. มิติด้านการสอน ประกอบด้วย 5 ตัวแปรสำคัญ คือ

1.1 การจัดชั้นเรียนและตารางสอน เป็นเรื่องของการจัดครูและนักเรียนให้พบกันและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดในส่วนนี้จะต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่ (Time and Space) กล่าวคือ ในเรื่องของเวลา หมายถึง การกำหนดช่วงเวลาสอน ซึ่งต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียน ลักษณะวิชาว่าควรจัดวิชาใดก่อนหลังในตารางสอน ส่วนสถานที่ หมายถึง ลักษณะการแบ่งกลุ่มนักเรียนและลักษณะการเลื่อนชั้นสูงขึ้น ซึ่งอาจจัดเป็นระดับชั้นเรียงลำดับตามความยากง่าย หรือการไม่แบ่งชั้น (Non Graded Organization) หรือแบบผสมผสานทั้ง 2 แบบ

1.2 เนื้อหาวิชา ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างของความรู้ ความคิดรวบยอด และวิธีการแสวงหาความรู้ ตามลักษณะเฉพาะของแต่ละวิชา การจัดลำดับเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของผู้เรียน และชั้นเรียนแต่ละระดับ

1.3 วิธีการ หมายถึง หลักการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรม การเรียนการสอนรวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน หลักการเรียนรู้ควรคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ประการ คือ (1) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการกิจกรรม (Active Participation) (2) การให้ข้อมูลย้อนกลับทันที (Immediate Feedback) แก่นักเรียน (3) การให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จ (Successful Experiences) และ (4) การแบ่งและจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ทีละน้อย (Gradual Approximation)

1.4 สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ หมายถึง สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ และอุปกรณ์พิเศษ ห้องปฏิบัติการ วัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ รวมถึงสิ่งที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร และการสอนด้านอื่นๆ

1.5 งบประมาณ หมายถึง เงินที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกการจัดการเรียนการสอน การซ่อมแซม เงินเดือนครู ค่าจ้างบุคลากร ที่จะทำให้งานการใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จ

2. มิติด้านสถาบัน ประกอบด้วยตัวแปรที่ควรคำนึงในการประเมินหลักสูตร 6 ตัวแปร คือ

2.1 นักเรียน มีองค์ประกอบที่ต้องประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ความสนใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพกายและสุขภาพจิต ภูมิหลังทางครอบครัว

2.2 ครู มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการสอน เงินเดือน กิจกรรมที่ทำเวลาว่าง การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 1- 3 ปี ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.3 ผู้บริหาร มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการบริหาร เงินเดือน ลักษณะทางบุคลิกภาพ การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 1-3 ปี ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ด้านวิชาการ

2.4 ผู้เชี่ยวชาญ มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ลักษณะให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือ ลักษณะทางบุคลิกภาพ ความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงาน

2.5 ครอบครัว มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ สถานภาพ ขนาดครอบครัว รายได้ สถานที่อยู่ การศึกษา การเป็นสมาชิกของสมาคม การโยกย้าย จำนวนลูกอยู่ที่โรงเรียนนี้ จำนวนญาติที่อยู่ร่วมโรงเรียน

2.6 ชุมชน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ สภาพชุมชน จำนวนประชากร ความเชื่อ (ค่านิยม ประเพณี ศาสนา) ลักษณะทางเศรษฐกิจ สถานการณ์ ให้บริการทางสุขภาพอนามัย การรับนวัตกรรมเทคโนโลยี

3. มิติด้านพฤติกรรม มีองค์ประกอบของพฤติกรรม 3 ด้าน คือพฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านทักษะ (Psychomotor Domain) และพฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective Domain)

Hammond ได้จัดลำดับขั้นตอนของการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ควรจะเริ่มต้นที่วิชาใดวิชาหนึ่งในหลักสูตร เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และจำกัดระดับชั้นเรียน

2. กำหนดตัวแปรในมิติการสอนและมิติสถาบันให้ชัดเจน

3. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุถึง (1) พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงว่าประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนด (2) เงื่อนไขของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และ (3) เกณฑ์ของพฤติกรรมที่บอกให้รู้ว่านักเรียนประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์อย่างน้อยเพียงใด

4. ประเมินพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวกำหนดพิจารณาหลักสูตรที่ดำเนินการใช้อยู่เพื่อ ตัดสินรวมทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
5. วิเคราะห์ผลภายในองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมแท้จริงที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลสะท้อนกลับไปสู่พฤติกรรมที่ตั้งจุดประสงค์ไว้และเป็นการตัดสินว่าหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด
6. พิจารณาส่งที่ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุง

3. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Daniel L.Stuffebeam's Curriculum

Evaluation

เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับ 4 ประการ คือ ตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และการตัดสินใจเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสำเร็จของการใช้หลักสูตร จึงเรียกวิธีการประเมินว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับความสำเร็จในการประเมินเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจทั้ง 4 ประการ ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่มีความครอบคลุมมากที่สุดคือ เป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ นิยมเรียกว่า การประเมินแบบชิป หรือชิปโมเดล (CIPP Model) ซึ่ง CIPP ย่อมาจาก

C = Context (สภาพแวดล้อมหรือบริบท)

I = Input (ปัจจัยเบื้องต้น)

P = Process (กระบวนการ)

P = Product (ผลผลิต)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบชิปหรือชิปโมเดล (CIPP Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่นิยมกันมาก ซึ่งเป็นการประเมินทั้งของสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการทำงานและผลผลิต โดยมีหลักการการประเมิน ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) คือ การประเมินสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการที่สภาพพื้นฐานทั่วไปของโรงเรียนว่าสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการหรือไม่ รวมทั้งความเป็นไปได้ของการดำเนินงานว่ามีความราบรื่นและอุปสรรคหรือไม่ สิ่งที่ควรประเมินได้แก่

- 1.1 สภาพการจัดบริเวณโรงเรียน ห้องเรียน
- 1.2 สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง
- 1.3 จุดมุ่งหมาย
- 1.4 ผลกระทบ
- 1.5 นโยบาย

2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นกระบวนการประเมินเพื่อตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ว่ามีความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และคุ้มค่ากับการลงทุนเพียงใด สิ่งที่ควรประเมิน ได้แก่

- 2.1 บุคลากร เช่น ครู นักเรียน
- 2.2 เอกสาร เช่น เอกสารหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์
- 2.3 งบประมาณ
- 2.4 เวลา และเทคนิควิธี

3. การประเมินกระบวนการทำงาน (Process Evaluation) เป็นการประเมินวิธีการ ขั้นตอน สภาพการทำงาน ว่าเป็นไปอย่างราบรื่นเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ หรือเป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้เพียง สิ่งที่ควรประเมิน ได้แก่

- 3.1 การจัดกิจกรรมเรียนการสอน
- 3.2 แผนการสอน กำหนดการสอน
- 3.3 ตารางสอน
- 3.4 การบริหารจัดการ
- 3.5 การนิเทศติดตาม
- 3.6 การวัดและประเมินผล

4. ประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลที่ได้จากการปฏิบัติงาน เพื่อตัดสินคุณภาพของผลผลิต /คุณภาพของโครงการ ผลที่ได้อาจเป็นผลที่กำหนดไว้แล้วตามวัตถุประสงค์ หรือผลกระทบหรือผลข้างเคียงก็ได้ การประเมินผลผลิตจะช่วยให้ผู้ควบคุมโครงการตัดสินได้ว่าควรจะคงไว้หรือยกเลิกโครงการนั้น สิ่งที่ควรประเมิน ได้แก่

- 4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 4.2 ทักษะในการปฏิบัติ
- 4.3 เจตคติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 4.4 ทักษะกระบวนการ

สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรต้องวางแผนว่าจะประเมินผลหลักสูตรทั้งระบบ ประเมินผลการใช้หลักสูตร หรือจะประเมินหลักสูตรส่วนใดบ้าง เพื่อพิจารณาประกอบการตัดสินใจว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสมตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ตามช่วงเวลาของการประเมิน

4.7.4 เครื่องมือและเทคนิคในการประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรมีวิธีในการประเมินได้หลายวิธีได้แก่ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ 2551 : 169-173)

1. การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้รู้ว่า คนคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ทำไมจึงรู้สึกอย่างนั้น การใช้แบบสอบถามปกติไม่มีรูปแบบตายตัว ดังนั้นผู้ใช้จึงต้องพิจารณา

ว่าจะต้องการข้อมูลแบบใด แบบสอบถามสามารถใช้กับครู นักเรียน ผู้บริหาร รวมทั้งชุมชน ที่อยู่ใกล้โรงเรียน

2. การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาโดยมีจุดมุ่งหมายระหว่างผู้สนทนา ดังนั้นผู้สัมภาษณ์ต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ เพื่อลบล้างเอาความจริงจากคำตอบ จุดด้อยของการสัมภาษณ์คือ ผู้สัมภาษณ์ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีความเป็นอัตนัยสูง ด้วยเหตุนี้ผู้สัมภาษณ์จึงควรระมัดระวังประเด็นในการสัมภาษณ์และเนื้อหาที่จะสัมภาษณ์ รวมทั้งวิธีการบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์

3. บันทึกประจำวันหรือการบันทึกรายการ เป็นวิธีการที่ดีในการเริ่มต้นรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลอัตนัยและใช้ความรู้สึกส่วนตัวมาก เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพทำให้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของชีวิตประจำวันในโรงเรียน

4. การใช้มาตราส่วนประมาณค่า การประมาณค่าอาจจะนำมาใช้ในการตัดสินประสิทธิภาพของครู การปฏิบัติของนักเรียน การจัดการของโรงเรียนในรูปแบบที่เป็นระบบ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้มาตราส่วนประมาณค่าคือความลำเอียงของผู้ประเมินทั้งทางบวกและทางลบมาตราส่วนประมาณค่ามักใช้ประเมินโดยผู้ประเมิน ครู นักเรียน และการประเมินตนเอง

5. การสังเกตในห้องเรียนอย่างมีระบบ ใช้สำหรับการพิจารณาพฤติกรรมเฉพาะอย่างที่น่าประหลาด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการประเมิน

6. การบันทึกพฤติกรรม เป็นการบรรยายเหตุการณ์ที่สังเกต ผู้สังเกตบันทึกสิ่งที่ได้สังเกต โดยการบันทึกจะกระทำทันทีที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น มีผลดีที่เป็นข้อมูลจริงและมีการตีความหมายแยกต่างหากออกมา

7. การทดสอบความสามารถโดยให้เขียนตอบ เป็นการวัดผลการปฏิบัติของผู้เรียนโดยผู้ประเมินเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนใหญ่จะเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์หรือความถนัดทางการเรียน

8. การให้เขียนตอบโดยรายงานตนเอง วิธีนี้รวมถึงการสำรวจความสนใจแบบวัดเจตคติ การตอบแบบสอบถาม ผู้ประเมินจะนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจหรือเจตคติของนักเรียนหรือของครู

9. การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง ครูเป็นผู้ดำเนินการ สังเกตการแสดงออกของนักเรียนโดยให้สิ่งที่กระตุ้นที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน

10. การอธิบายวัสดุอุปกรณ์ของครูและนักเรียน การให้ครูและนักเรียนอธิบายวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรจะช่วยให้ประเมินได้ข้อมูลที่สำคัญ ขึ้นอยู่กับวัสดุอุปกรณ์และลักษณะของนักเรียน

11. การวิเคราะห์ชิ้นงานของนักเรียน หมายถึง การตรวจสอบสมุดแบบฝึกหัดและผลงานที่นักเรียนทำ จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการตอบสนองของนักเรียนที่มีต่อวัสดุอุปกรณ์และประสบการณ์การเรียนรู้

12. การอภิปราย อาจใช้วิธีการอภิปรายแบบไม่เป็นทางการร่วมกับการสัมภาษณ์

กลุ่ม ทั้งในกลุ่มครูและกลุ่มนักเรียน

สรุปได้ว่า เทคนิควิธีการประเมินหลักสูตรมีมากมายหลายเทคนิค ผู้ประเมินจะเลือกใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับธรรมชาติของการประเมินและระยะเวลาประเมิน การใช้เทคนิคการประเมินอาจดำเนินการให้สัมพันธ์กับการประเมินเพื่อวินิจฉัย

4.7.5 ประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร

วิลลาร์ด สุนทรโรจน์ (2545 : 142-143) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ความมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายในการสอนกระจ่างขึ้นเพราะถ้าคลุมเครือจะวัดไม่ได้
2. ช่วยในการบริหารทางด้านวิชาการ ผู้บริหารจะได้รู้ว่าควรจะตัดสินใจและสนับสนุนช่วยเหลือหรือบริการทางใดบ้าง
3. ช่วยเสริมการเรียนการสอน เพราะข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะมีลักษณะผลสะท้อนไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอน
4. ส่งเสริมการเรียนของนักเรียน เมื่อมีความมุ่งหมายชัดเจนแล้ว จะทำให้นักเรียนได้ทราบว่า เรียนทำไม เพื่ออะไร และผลประโยชน์ที่ตนได้รับมีอะไรบ้าง เป็นแรงจูงใจเสริมกำลังใจในการเรียน
5. ช่วยในการแนะแนวของครู ข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้เกี่ยวกับนักเรียน จะเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวไปในตัวด้วย
6. ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนตลอดจนชุมชน
7. ช่วยในการประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นจุด (Target) ว่าจะประเมินอะไรบ้าง
8. ช่วยในการประเมินผลเป็นระบบระเบียบ เพราะมีเครื่องมือ ทำให้เป็นแบบมีเหตุผลในทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น
9. ช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด
10. ได้ข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรแบ่งได้ 3 ประเภทคือ การประเมินก่อนการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ การประเมินผลย่อยหรือการประเมินผลระหว่างดำเนินการ และการประเมินผลรวมหรือการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ การประเมินผลผู้เรียน ซึ่งเป็นการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งผลสัมฤทธิ์จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นมานั้นมีคุณภาพหรือไม่เพียงใด บรรลุตามความมุ่งหมายได้มากน้อยเพียงใด และการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

4.8 ปรัชญาการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร

ปรัชญาการศึกษาเป็นแนวความคิด ระบบความเชื่อหรือทัศนคติอันมีค่าที่นำมาเป็นหลักในการจัดการศึกษา และแสดงออกมาในรูปของอุดมการณ์หรืออุดมคติ ปรัชญาการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาระดับประเทศ เพราะปรัชญาการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาอันมีส่วนสัมพันธ์กับการกำหนดหลักการและจุดหมายของหลักสูตร และทำให้เกิดแนวคิดใหม่ขึ้นมาได้อีก ซึ่ง วิชัย ประสิทธิ์วุฒิมิเวช (2542 : 56-83) ; บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 54-73) ; มนต์วี วงษ์สะพาน (2554 : 32-33) และชวลิต ชุกก่าแพง (2555 : 63-66) ได้สรุปปรัชญาการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. ปรัชญาสารัตถนิยม (Essentialism) ตามแนวความเชื่อของลัทธิจิตนิยม (Idealism) ถือว่าบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นเครื่องมือของสังคม บุคคลต้องอุทิศตนเพื่อสังคม สะสมมรดกของสังคมและสืบทอดวัฒนธรรมของสังคมให้คงอยู่ตลอดไป การจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ สถานศึกษาจะต้องถ่ายทอด รักษาและพัฒนาคุณธรรมของสังคมในอดีตให้คงอยู่ถ้าหากผู้เรียนได้รับการอบรมสั่งสอนที่เหมาะสมจะเป็นผู้มีอุดมการณ์ตามที่ต้องการ ผู้เรียนต้องเลียนแบบจากผู้สอนและเรียนรายวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาที่เกี่ยวกับมานุษยวิทยาจะช่วยให้เข้าใจมนุษย์ได้ดีขึ้น หลักสูตรจะเน้นวิชาประวัติศาสตร์และประวัติบุคคลสำคัญ เพื่อให้เข้าใจสังคมและชีวิตภายในสังคม การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการบรรยาย อภิปรายและทำตามตัวอย่างที่มีอยู่ ปรัชญาสารัตถนิยมตามแนวความเชื่อของลัทธิสัจนิยม (Realism) เน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรม อันเป็นมรดกของสังคม ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ เพื่อค้นหาความจริงต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับชีวิตโดยทั่วไปและบทบาทหน้าที่ในอาชีพต่าง ๆ การจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ ผู้เรียนจะต้องอยู่ในระเบียบวินัยจนกระทั่งสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ผู้สอนต้องให้การแนะนำสิ่งต่าง ๆ โดยวิธีการบรรยาย สาธิต และผู้เรียนใช้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เน้นภาษาในสังคมของตนเอง วิธีการทางฟิสิกส์ เคมีและชีววิทยาวรรณคดีและศิลปะที่สำคัญต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนจะเน้นวิธีการสอนแบบอุปมาน(Inductive) ซึ่งเป็นการสรุปกฎเกณฑ์จากข้อเท็จจริงที่มีอยู่

2. ปรัชญานิรันดรนิยม (Perennialism) เน้นความสำคัญของความคงที่หรือความไม่เปลี่ยนแปลง ถือว่าความรู้ในอดีตสามารถนำมาใช้ได้ในปัจจุบัน ศิลธรรมและความรู้ต่าง ๆ จะมาจากวัดและมหาวิทยาลัย โรงเรียนในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาจะมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมน้อยมาก การศึกษาทุกสมัยจะมีความเหมือนกันเพราะเป็นการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถของคนให้สูงขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับความจริงและความรู้ให้เป็นคนที่มีเหตุผล มีความจำ และมีความตั้งใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ผู้สอนเป็นผู้ควบคุมดูแลและรักษาระเบียบวินัย หลักสูตรประกอบด้วยเนื้อหาสาระทางสติปัญญาและจิตใจ โดยใช้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนใช้วิธีการบรรยาย การท่องจำ และการถาม-ตอบ

3. ปรัชญาพิพัฒนานิยม (Progressivism) ปรัชญาพิพัฒนานิยมถือว่าสถานศึกษาเป็นเครื่องมือของสังคมในการถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่ชนรุ่นหลัง สถานศึกษาควรสะท้อนให้เห็นสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมนำผู้เรียนไปสู่ความสุขในชีวิตอนาคต และเน้นวิธีการแบบประชาธิปไตย การศึกษาคือ การสร้างสถานการณ์ที่สร้างความก้าวหน้าให้แก่ผู้เรียนได้ค้นพบกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญและยอมรับว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ผู้สอนมีส่วนร่วมและแนะแนวทางให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมกับจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยเหลือผู้เรียนในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ และสนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขันหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญจึงมีการจัดการเรียนการสอนหลายลักษณะ วิธีการที่ใช้นามากคือการทำโครงการ การอภิปรายกลุ่ม และการแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล

4. ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) มีความเชื่อว่าการศึกษาคควรจะเป็นเครื่องมือโดยตรงสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในภาวะที่สังคมกำลังเผชิญปัญหาต่าง ๆ การศึกษาคควรจะมีบทบาทในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น การศึกษาคควรจะมีผู้เรียนสนใจและตระหนักในตนเอง สร้างความรู้สึกให้ผู้เรียนว่าเป็นสมาชิกของสังคมและสามารถปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น โดยเหตุนี้ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องหาประสบการณ์ด้วยตนเองให้มาก เพื่อจะได้รู้จักตนเอง ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้สอนต้องเป็นผู้นำสร้างระเบียบแบบแผน การสอนกระบวนการประชาธิปไตย หลักสูตรจะยึดอนาคตเป็นศูนย์กลาง พยายามจัดให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนที่อยากจะเป็นในอนาคต เนื้อหาวิชาเกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาของสังคม เน้นวิชาสังคมศึกษาเป็นแกน

5. ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) มีความเชื่อว่าธรรมชาติของคนนั้นสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นสิ่งที่ไม่ตายตัว บุคคลแต่ละคนสามารถกำหนดชีวิตของตนเอง จึงเน้นการอยู่เพื่อปัจจุบัน การปรับตัวให้อยู่ อย่างมีความสุขเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ กล้าเลือกที่จะทำในสิ่งหนึ่งสิ่งใดและยอมรับผิดชอบในสิ่งที่ตนทำ การจัดการศึกษาคจึงให้ผู้เรียนมีอิสระในการทำอะไรก็ได้ที่คิดว่าดีแล้ว และพร้อมที่รับผลที่เกิดขึ้น คนโดยทั่วไปมีความรู้สึกว่ปล่อยให้ผู้เรียนมีอิสระมากเกินไปไม่มีขอบเขต ขาดระเบียบวินัย แต่ความเป็นจริงแล้วมุ่งส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง มีอิสระภาพให้เลือกกระทำและมีความรับผิดชอบ ผู้สอนจึงต้องให้อิสระภาพแก่ผู้เรียนมากที่สุด หลักสูตรตามแนวปรัชญานี้มีจัดที่โรงเรียน Summer Hill โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก และโรงเรียนสาธิต ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรไม่ได้ร่างขึ้นตามแนวปรัชญาหนึ่งปรัชญาใดแต่เป็นการผสมผสานและเลือกใช้ตามความเหมาะสม การศึกษาที่สมบูรณ์ต้องครอบคลุมหลายๆ ด้านส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคม การผสมผสานจากหลักการและแนวคิดที่ดีจากแต่ละปรัชญานำมาเน้นรวมกันในการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาโดยยึดความจำเป็นตามแนวคิดของสารัตถนิยม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวความคิดของพิพัฒนานิยม สร้างบรรยากาศเป็นกันเองในห้องเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนเนื้อหา

บางส่วนตามความสนใจตามแนวคิดของอัตถิภาวะนิยม เนื้อหาบางส่วน ที่มีความคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง อาจจะสามารถไว้ในหลักสูตรตามแนวความเชื่อของนิรันดรนิยม ปรัชญาตามแนวคิดต่าง ๆ จึงเป็นระบบความเชื่อที่ใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ เลือกกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาระบบหลักการ จุดหมาย และจุดประสงค์ ในการพัฒนาหลักสูตร

5. การบูรณาการหลักสูตรและการสอนและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

5.1 การบูรณาการหลักสูตรและการสอน

5.1.1 ความหมายของหลักสูตรแบบบูรณาการ

อุดม คำชาติ (2550 : 52) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรบูรณาการว่า หมายถึง หลักสูตรที่มีแผนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงผสมผสานเนื้อหาวิชาหรือกลุ่มสาระต่าง ๆ เข้าด้วยกัน สร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายกับผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทของสังคม

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 148) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรบูรณาการไว้ว่าเป็น หลักสูตรที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน ประสบการณ์ดังกล่าวเป็นประสบการณ์ที่คัดเลือกมาจากหลายสาขาวิชา แล้วจัดเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ของประสบการณ์ เป็นการบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์สัมพันธ์ และต่อเนื่องอันมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ

ประสาธ เนืองเฉลิม (2554 : 37-38) ได้สรุปไว้ว่า หลักสูตรบูรณาการเป็นรูปแบบหลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรกว้าง โดยนำเอาเนื้อหาจากหลายสาขาวิชามาหลอมรวมกันแล้ว จัดเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ของประสบการณ์ เป็นการบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์สัมพันธ์และต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต และพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน การจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การวัดผลการเรียนรู้จะวัดพัฒนาการทุกๆ ด้าน

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2554 : 279) ได้สรุปไว้ว่า หลักสูตรบูรณาการคือหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่างๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไป เกิดเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของหลักสูตรโดยรวม

ชวลิต ชูกำแพง (2555 : 20) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรบูรณาการไว้ว่าเป็น หลักสูตรที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆเข้าด้วยกัน ประสบการณ์ดังกล่าวเป็นประสบการณ์ที่คัดเลือกมาจากหลายสาขาวิชา แล้วจัดเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ของประสบการณ์ เป็นการบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์สัมพันธ์และต่อเนื่องอันมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า หลักสูตรบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดหลักสูตรที่หลอมรวมเนื้อหาประสบการณ์ต่าง ๆ จากหลายสาขาวิชาจัดเป็นหมวดหมู่ของประสบการณ์ โดยบูรณาการเนื้อหา เข้าด้วยกันโดยอาศัยประเด็นหรือปัญหาบางอย่างเป็นแกน แล้วหลอมทุกสาระวิชาที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่องและมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งรูปแบบ

การบูรณาการได้แก่ 1) การบูรณาการภายในหมวดวิชา 2) การบูรณาการภายในหัวข้อหรือโครงการ และ 3) การบูรณาการโดยการผสมผสานปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและสังคม

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2557) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรบูรณาการไว้ว่า หลักสูตรที่มีการผสมผสานสาระตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือสองกลุ่มวิชาขึ้นไป หรือกลุ่มสาระเดียวกัน โดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ภายใต้หัวเรื่อง (Theme) อย่างสมดุลและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง หัวเรื่องเป็นจุดรวมหรือจุดกลางที่ต้องนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจได้มาจากสาขาต่างๆ ในวิชาเดียวกันหรือได้มาจากหลากหลายศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องโดยใช้เครือข่ายความคิด (Web)

5.1.2 ลักษณะของหลักสูตรบูรณาการ

ชวลิต ชุกก่าแพง (2555 : 20) ได้สรุปรูปแบบการบูรณาการ ดังนี้

1. การบูรณาการในหมวดวิชา โดยนำเนื้อหาของวิชาต่างๆ เข้ามาอยู่ภายใต้จุดประสงค์เดียวกัน วิชาที่นำมาผสมผสานกันไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้หมวดวิชาเดียวกันการผสมผสานแบบนี้ทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของวิชาต่างๆ หดไป เกิดการบูรณาการที่แท้จริง เพราะนอกจากจะเป็นการผสมผสานในเนื้อหาวิชาแล้ว ยังเป็นการผสมผสานกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย
2. บูรณาการภายในหัวข้อหรือโครงการ คือ การนำเอาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ของวิชาหรือหมวดวิชาตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไปมาผสมผสานกันในลักษณะที่เป็นหัวข้อหรือโครงการซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียน และในแต่ละหัวข้อจะมีการแบ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้
3. การบูรณาการโดยการผสมผสานปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและสังคมเป็นการผสมผสานเหมือนรูปแบบภายในหมวดวิชาและการผสมผสานภายในหัวข้อหรือโครงการ จะเน้นการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันของผู้เรียน ทั้งปัญหาส่วนตัว ปัญหาชุมชน และปัญหาสังคมซึ่งผู้เรียนต้องศึกษาวิทยาการต่างๆ หลายสาขา และต้องมีทักษะที่จำเป็นในการแก้ปัญหาสิ่งที่ปรากฏชัดในการเรียนรู้คือ ไม่มีการกำหนดขอบเขตของวิชา หรือแบ่งเนื้อหาวิชาที่จะเรียนไว้แต่ต้นการกำหนดว่าจะนำเนื้อหาอะไรมาจากวิชาใดมาแก้ปัญหาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน

5.1.3 ประโยชน์ของหลักสูตรบูรณาการ

ความจำเป็นที่ต้องบูรณาการหลักสูตร เนื่องจากเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียนต่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน ไม่ได้แยกส่วนออกจากกันเป็นเรื่องๆ แบบรายวิชาเรียน และข้อค้นพบทางทฤษฎีการเรียนรู้และผลการวิจัยทางการศึกษาต่างยืนยันตรงกันว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นและเรียนรู้อย่างมีความหมายเมื่อมีการบูรณาการเข้ากับชีวิต ปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนหรือยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ทุกคนมีสิทธิเท่ากันในการแสวงหาพึงพิงผู้สอนน้อยลง ผู้สอนจึงจำเป็นต้องเลือกเฉพาะสาระที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่ผู้เรียนต้องการโดยใช้เวลาเท่าเดิม ต้องยอมรับว่ายังไม่มีหลักสูตรวิชาใดเพียงวิชาเดียวที่จะสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ การเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกันจะช่วยลด

ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ลดระยะเวลาเรียน ลดภาระงานผู้สอนส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายมากขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถและทักษะที่หลากหลายในการเข้าร่วมกิจกรรม (มนตรี วงษ์สะพาน. 2554 : 16)

5.1.4 แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ

চারং บัศวรี (2542 : 178-179) ได้สรุปเหตุผลและแนวความคิดในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการไว้ว่ามีทั้งเหตุผลด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา ดังนี้

1. เหตุผลทางจิตวิทยาและวิชาการ

1.1 โดยธรรมชาติเด็กหรือผู้เรียนจะมีความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการที่จะแสวงหาความรู้และสร้างความเข้าใจในสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ สมองจะไม่จำกัดอยู่กับการเรียนรู้วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นส่วนๆ โดยเฉพาะการแสวงหาความรู้ก็จะมี การเรียนรู้หลายๆ อย่างพร้อมกัน ดังนั้นหลักสูตรบูรณาการจึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมเพราะสามารถสนองความต้องการของเด็กผู้เรียนได้

1.2 จากผลการวิจัยเรื่องพัฒนาการทางปัญญาของเด็กในชั้นประถมศึกษาแสดงว่าพัฒนาการทางปัญญาจะดำเนินไปเป็นขั้นๆ แต่ละขั้นจะแตกต่างกันและพัฒนาการของแต่ละคนก็จะมีอัตราความเจริญต่างกัน ที่สำคัญคือพัฒนาการนั้นจะดำเนินไปด้วยดีเมื่อเด็กหรือผู้เรียนได้มีประสบการณ์ด้วยตนเอง ยิ่งประสบการณ์มีความหลากหลายโอกาสในการพัฒนาการก็ยิ่งมาก หลักสูตรบูรณาการที่มีลักษณะครอบคลุมวิชาหลายวิชาเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์หลายด้าน

1.3 หลักสูตรบูรณาการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสื่อการเรียนการสอนหลายๆ อย่าง ทำให้มีโอกาสในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ กระตุ้นและสนองความต้องการทางปัญญาและอารมณ์ของผู้เรียนได้ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีชีวิต โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมความคิดริเริ่ม และช่วยลดภาระที่จะต้องท่องจำ

2. เหตุผลทางสังคมวิทยา

เป็นที่ยอมรับแล้วว่า การศึกษาจะเกิดผลดีที่สุดก็เมื่อได้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตอบปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ด้วยเหตุนี้หลักสูตรจึงต้องสนับสนุนเรื่องดังกล่าว และคุณสมบัติที่มีอยู่ในหลักสูตรบูรณาการในการประสานสัมพันธ์ระหว่างวิชาและสาขาวิชาต่างๆ ใช้ปัญหาหรือกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง จะเป็นผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะและเจตคติตามความต้องการของชีวิต

3. เหตุผลทางการบริหาร

3.1 ด้านจิตวิทยาและพัฒนาการ (Psychological Development) งานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการและจิตวิทยาปัญญานิยม (Cognitive Psychology) ชี้ว่าบุคคลจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเชื่อมโยงความคิดซึ่งกันและกันกับบุคคลอื่น นอกจากนั้นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่ม Constructivist ก็ยืนยันว่าการเรียนรู้ในระดับลึกจะเกิดเมื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารเข้าไปอย่างมีความหมาย มีการประยุกต์ใช้

และมีการแสดงออกอย่างหลากหลาย บุคคลจะสร้างความรู้โดยอาศัยประสบการณ์เดิมผ่านกระบวนการทางสังคม

3.2 ด้านวัฒนธรรมสังคม (Socio Cultural) หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนปัจจุบันได้ทำให้โรงเรียนไม่สามารถสร้างภาพเชื่อมโยงที่มีความหมายระหว่างสิ่งที่ผู้เรียนต้องการกับโลกแห่งความเป็นจริงที่เขาต้องเผชิญ ผู้เรียนไม่สามารถใช้ความรู้ของวิชาใดวิชาหนึ่งในการแก้ปัญหาได้ แต่จะต้องใช้ทักษะและความรู้จากหลายๆ วิชามารวมกันแบบบูรณาการ ดังนั้นหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอนของโรงเรียนจึงควรเป็นหลักสูตรที่บูรณาการขึ้นรอบๆ ประเด็นและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน จึงจะทำให้การเรียนรู้อมีความหมาย

3.3 ด้านแรงจูงใจ (Motivational) มีงานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่าจุดเน้นการเรียนแบบบูรณาการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อค้นพบความรู้โดยตัวผู้เรียนเองนั้นช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน เมื่อประสบความสำเร็จจากการเรียนรู้เรื่องหนึ่งก็จะเป็นแรงจูงใจให้แสวงหาความรู้ในเรื่องอื่นๆ ต่อไป

3.4 ด้านการสอน (Pedagogical) การจัดหลักสูตรให้ครอบคลุมทุกสาระความรู้อย่างสมบูรณ์นั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากการแบ่งความรู้ออกเป็นส่วนๆ มีเพียงประการเดียวที่น่าจะทำคือการกำหนดสาระความรู้แกนแล้วจัดความรู้ที่เกี่ยวข้องไว้รอบๆ แกนนั้น ในลักษณะเป็นหน่วยเนื้อเรื่องบูรณาการ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างมโนคติและความคิดจากความรู้ที่อยู่รอบๆ แกนกลางนั้น

5.1.5 ลักษณะของการบูรณาการ

การจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อให้ได้หลักสูตรบูรณาการที่ดีมีความสมบูรณ์นั้น จะต้องให้เกิดการผสมผสานในลักษณะโดยรวมดังต่อไปนี้ (ทิสนา แชมมณี. 2552 : 148 ; บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2553 : 152 ; วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2554 : 282-283)

1. บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ ในสภาพที่ปริมาณความรู้มากสภาพปัญหาสังคมซับซ้อนมากขึ้น ผู้เรียนควรจะเป็นผู้สำรวจความสนใจของตนเองว่าในองค์ความรู้หลายหลากนั้น อะไรคือสิ่งที่ตนเองสนใจอย่างแท้จริง ผู้เรียนจะต้องทราบว่าตนควรแสวงหาความรู้เพื่อตอบสนองความสนใจเหล่านั้นได้อย่างไร และด้วยกระบวนการเช่นไร

2. บูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้ และพัฒนาการทางจิตใจ นั่นคือ การให้การศึกษามุ่งพัฒนาด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความคิด และการแก้ปัญหา และด้านจิตพิสัย คือ เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และสุนทรียภาพไปพร้อมๆ กัน ไม่ใช่เน้นแต่เพียงองค์ความรู้หรือพุทธิพิสัยแต่เพียงอย่างเดียว เพราะถ้าผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สร้างความรู้สึกรังเกี้ยวข้องใจและประทับใจ ก็จะมุ่งมั่นในการเรียน และเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. บูรณาการระหว่างความรู้ และการกระทำ ผู้เรียนควรได้เรียนรู้ควบคู่กับการกระทำ (Learning by doing)

4. บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ในการจัดหลักสูตรควรแน่ใจว่าสิ่งที่สอนในห้องเรียนนั้นมีความหมายและคุณค่าต่อชีวิตจริงของผู้เรียนอย่างแท้จริง

5. บูรณาการระหว่างวิชาต่างๆ โดยนำเนื้อหาวิชาหนึ่งมาเสริมกับอีกวิชาหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ เกิดเจตคติและการกระทำที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง ตอบสนองต่อคุณค่าในการดำรงชีวิตของผู้เรียนแต่ละคน

5.1.6 ระดับของการบูรณาการ

Fogarty (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2553 : 153-155 ; อ้างอิงมาจาก Fogarty. 1991 : 304:) อธิบายแบบของการบูรณาการหลักสูตรว่ามี 10 ระดับ ดังต่อไปนี้

1. Fragmented เป็นรูปแบบหลักสูตรดั้งเดิม แต่ละสาขาวิชาแยกขาดจากกัน ครูสอนวิชาต่างๆ อิสระจากกัน ข้อดีคือความลึกและกว้างในเนื้อหาวิชาจะมีมาก ครูสามารถเลือกเนื้อหาที่สำคัญๆ มาสอน โดยการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา และเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมาก แต่ข้อเสียคือ ไม่มีการเชื่อมโยงให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ

2. Connected เป็นรูปแบบการบูรณาการเนื้อหาสาระภายในเนื้อหาของแต่ละวิชา แต่ในการสอนมีการเชื่อมโยงหัวข้อหรือความคิดรวบยอดถึงกัน เชื่อมโยงความคิดต่างๆ ให้สัมพันธ์กัน ทำให้เห็นความต่อเนื่องหรือเกี่ยวข้องกันของเนื้อหาที่เรียนในหัวข้อต่าง ๆ ข้อดีคือทำให้ครูมีความมั่นใจ ในการที่จะเชื่อมโยงเนื้อหาภายในสองวิชา ส่วนนักเรียนก็เริ่มมองเห็นความสัมพันธ์ของแต่ละความคิดรวบยอด ส่งผลให้ผู้เรียนได้รวบรวมความคิดและเชื่อมโยงความรู้ภายในแต่ละวิชาได้ชัดเจนขึ้น

3. Nested เป็นรูปแบบการบูรณาการเนื้อหาสาระภายในวิชาเดียวกันอีกรูปแบบหนึ่งแต่เพิ่มความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมากขึ้น คือ การบูรณาการทักษะหลาย ๆ ทักษะเข้าด้วยกันโดยเน้นทักษะด้านการคิด ทักษะด้านสังคม และทักษะด้านเนื้อหา ข้อดีคือเป็นการให้ความสนใจในหลายๆเรื่องในเวลาเดียวกัน กิจกรรมการเรียนรู้หนึ่งอย่างก่อให้เกิดถึง 3 ทักษะ ข้อเสียคือ อาจทำให้ผู้เรียนสับสน หากการจัดการไม่ดี

4. Sequenced รูปแบบนี้เริ่มเป็นการบูรณาการระหว่าง 2 วิชา โดยการนำหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้สอนกันอยู่มาพิจารณาความคิดรวบยอด ทักษะหรือเจตคติของหน่วยใดคล้ายกันบ้างให้นำมาเชื่อมโยงบูรณาการกัน ซึ่งทั้ง 2 วิชายังสอนแยกกันอยู่แต่สอนในเวลาเดียวกัน ดังนั้นต้องมีการจัดลำดับการสอนหัวข้อเรื่องหรือหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ใหม่ เพื่อจะได้สอนในเวลาเดียวกันได้ อาจมีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้ชัดเจนขึ้นแล้ววางแผนว่าจะสอนในเวลาใด เพื่อสิ่งที่

นำมาบูรณาการกันนั้นจะได้ประสานกันอย่างกลมกลืน ข้อดีคือเหมาะสมกับชั้นเรียนที่ครูคนเดียวสอนหลายวิชา และง่ายในการที่จะบูรณาการข้ามสาขาวิชา สำหรับข้อจำกัดคือเวลาที่ใช้ในการวางแผนร่วมกันและตารางสอนต้องมีการยืดหยุ่น

5. Shared เป็นการบูรณาการระหว่าง 2 วิชา โดยเนื้อหาสาระที่สอนนั้นมีสาระความรู้ หรือความคิดรวบยอดที่คาบเกี่ยวกันอยู่ส่วนหนึ่ง ในการบูรณาการรูปแบบนี้ต้องมีการวางแผนร่วมกัน สอนร่วมกันในส่วนที่คาบเกี่ยวกัน โดยอาจจัดเป็นหัวข้อร่วมกัน หรือทำโครงการร่วมกันและอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้คาบเกี่ยวกันนั้นครูก็สอนแยกกันไปตามปกติ ข้อดีคือเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอนของครู 2 คน ลดความยุ่งยากในการทำงาน ข้อเสียคือต้องใช้เวลาและอาศัยความยืดหยุ่นในการยอมรับและประสานงานกัน

6. Webbed เป็นรูปแบบการบูรณาการระหว่างวิชาหลายวิชา มีลักษณะเป็นการกำหนดหัวข้อเรื่อง (theme) ขึ้นมา แล้วเชื่อมโยงไปสู่วิชาต่างๆว่ามีประเด็นหรือเนื้อหาสาระใดที่เห็นว่ามีความสัมพันธ์กัน คล้ายคลึงกัน หรือต่อเนื่องกัน ที่จะสามารถ นำมาจัดรวมเป็นหัวข้อเรื่องเดียวกัน เพื่อที่จะได้สอนรวมกันไปอย่างกลมกลืนได้ ในการบูรณาการรูปแบบนี้จะบูรณาการที่วิชาที่ได้ขึ้นอยู่กับประเด็นเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด หรือทักษะ ส่วนเนื้อหาสาระใดของวิชาใดไม่สามารถนำมาบูรณาการกันได้ก็ให้สอนตามปกติ ข้อดีคือมีแรงจูงใจให้นักเรียนช่วยเหลือกันเองให้มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างความคิด ข้อเสียคือเนื้อเรื่องต้องถูกเลือกมาอย่างพิถีพิถันมากเพื่อให้มีความหมายกับตัวผู้เรียนและสอดคล้องกับเนื้อหาของวิชาต่างๆ ในขณะเดียวกัน

7. Threaded เป็นรูปแบบการบูรณาการที่ใช้ทักษะใดทักษะหนึ่งที่ต้องการฝึกเป็นหลัก เช่นทักษะการคาดเดา ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการวิเคราะห์ แล้วกำหนดเนื้อหาตลอดจนจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา ให้สัมพันธ์กับทักษะที่กำหนดซึ่งจะเป็นที่วิชาก็ได้ ข้อดีคือนักเรียนเรียนรู้วิธีเรียนเอื้อต่อการถ่ายโยงการเรียนรู้ในอนาคต ข้อเสียคือแต่ละสาขาวิชายังแยกกันอยู่

8. Integrated เป็นการจัดหลักสูตรบูรณาการแบบสหวิทยาการที่นำเอาความรู้ ความคิดรวบยอดหรือทักษะที่เหลื่อมล้ำกันอยู่ของวิชาต่างๆเช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย ศิลปศึกษา มาวางแผนจัดสอนร่วมกันเป็นทีม การบูรณาการแบบนี้เป็นการช่วยสร้างความเข้าใจ และความซาบซึ้งระหว่างวิชาต่างๆให้กับผู้เรียน ครูผู้สอนแต่ละวิชาในชั้นเดียวกัน ร่วมกันแสวงหารูปแบบและวิธีการสอนวิชาต่างๆ ข้อเสียคือต้องใช้ครูจากหลายวิชา ที่มีความเห็นสอดคล้องกันมาวางแผนร่วมกันและทำการสอนร่วมกัน

9. Immersed เป็นรูปแบบบูรณาการที่นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระในวิชาต่างๆ และมีความสนใจในเนื้อหาวิชาด้านใดด้านหนึ่ง แล้วนักเรียนใช้ความรู้เนื้อหานั้นในการศึกษา ค้นคว้า สร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง โดยในการหาประสบการณ์นั้นนักเรียนอาจจะต้องบูรณาการข้อมูลที่เรียนรู้ทั้งหมดมาใช้ ข้อดีคือการบูรณาการเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเอง ข้อเสียคือบางกรณีผู้เรียนอาจจะได้รับความรู้น้อย

10. Networked เป็นรูปแบบบูรณาการที่กลั่นกรองความรู้ที่มีไข่จากการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนเพียงอย่างเดียว แต่นักเรียนจะได้เรียนรู้จากครู ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งการใช้เครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในสาขาวิชาและนอกสาขาวิชา แล้วเชื่อมโยงความรู้เข้ารวมด้วยกันทั้งหมดเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด ขยายออกไปเป็นแนวทางใหม่ ข้อดีคือผู้เรียนเป็นผู้เตรียมการเรียนรู้ของตน เพื่อให้มีข้อมูลใหม่ มีทักษะใหม่และมโนคติใหม่ ข้อเสียคือผู้เรียนอาจมีความพยายามไม่มากพอที่จะทำให้การเรียนรู้สิ่งใหม่บังเกิดประสิทธิผล ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่าลักษณะและรูปแบบของการบูรณาการหลักสูตรมีวิธีการบูรณาการเนื้อหาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันได้หลายวิธี มีทั้งแบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ และบูรณาการจากความคิดของผู้เรียนเอง การเลือกใช้รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด เจตคติ และทักษะที่ต้องการเน้นซึ่งผู้สร้างหลักสูตรบูรณาการจะต้องรู้เนื้อหาสาระของหลักสูตรแล้วพิจารณาเลือกรูปแบบใช้ให้เหมาะสม

5.1.7 ประเภทของการบูรณาการ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2554 : 280-281) ได้อธิบายถึงประเภทของการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือการบูรณาการภายนอกกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ การสร้างหัวข้อเรื่อง (Theme) หรือหน่วยการเรียนรู้ (Learning Unit) ขึ้นมาแล้วนำเนื้อหาสาระจากรายวิชาต่าง ๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องหรือหน่วยเรียนรู้นั้น ๆ
2. การบูรณาการแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) คือ การนำสาระการเรียนรู้ที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มาสอดแทรกไว้ในรายวิชาต่างๆ หรือการเน้นเนื้อหาของวิชาเป็นแกนแล้วนำสาระการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนไปสอดแทรกในวิชาแกนดังกล่าว บางครั้งอาจเรียกว่าเป็นการบูรณาการที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลัก

การสอนแบบบูรณาการมี 2 แบบ คือ

- 1) การบูรณาการในรายวิชา หรือในกลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง การเชื่อมโยงเนื้อหาสาระในกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาเดียวกันเข้าด้วยกันให้เป็นหัวข้อเรื่อง (Theme) หรือหน่วยการเรียนรู้ (Learning Unit) บูรณาการเนื้อหาหลายเรื่อง หลายตอนในรายวิชานั้น หรือหลายทักษะเข้าด้วยกัน
- 2) การบูรณาการระหว่างวิชา หรือระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง การสอนโดยยึดวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นหลัก มีการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระจากหลายกลุ่มประสบการณ์ หรือหลายรายวิชาเข้าด้วยกันให้เป็นหัวข้อเรื่อง (Theme) หรือหน่วยการเรียนรู้ (Learning Unit) การบูรณาการหลักสูตรแบบใดก็ตาม ในการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ 2 ประการด้วยกัน คือ

2.1) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2.2) การส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเอง โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมกลุ่มลักษณะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3. การจัดประสบการณ์ตรงให้แก่ักเรียน โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย ตรงกับความเป็นจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างได้ผล และส่งเสริมให้มีโอกาสได้ปฏิบัติจริงจนเกิดความสามารถและทักษะจนติดเป็นนิสัย

4. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลึกซึ้งกล้าคิดกล้าทำ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะแสดงออกซึ่งความรู้สึกรักคิดของตนเองต่อสาธารณชน หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

5. การปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้องดีงาม ให้ผู้เรียนสามารถจำแนกแยกแยะความถูกต้องดีงาม และความเหมาะสมได้ สามารถขจัดความขัดแย้งได้ด้วยเหตุผล มีความกล้าหาญทางจริยธรรม และแก้ไขปัญหาด้วยปัญญา และสามัคคี

6. นักเรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรม ครูเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือ

7. การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงและความสัมพันธ์เนื้อหาต่างๆ ดังกล่าวแล้ว เป็นองค์ความรู้ รวมทั้งการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ โดยการเรียนรู้ร่วมกัน

8. เป็นการเรียนรู้เรื่องที่ผู้เรียนสนใจ และหรือเรื่องที่มีความสำคัญต่อชีวิต

9. เป็นการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.1.8 ปัจจัยที่เอื้อต่อการสอนแบบบูรณาการ

วิลลิตน์ สุนทรโรจน์ (2554 : 284) ได้สรุปปัจจัยที่เอื้อต่อการสอนแบบบูรณาการไว้ดังนี้

1. การจัดบรรยากาศห้องเรียน ประกอบด้วยจัดห้องเรียนให้เหมาะสม มีโต๊ะเรียน อุปกรณ์ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ มีพื้นที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมต่างๆ

2. การจัดบรรยากาศในการเรียน นักเรียนไม่อยู่นิ่ง จะร่วมกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้น ครูคอยให้ความช่วยเหลือ ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งครูและนักเรียนต่างพัฒนาบทบาทของตนเองครูแสวงหาวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการเชื่อมโยงและส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนนักเรียนแสวงหาการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยง การปฏิสัมพันธ์ การปฏิบัติจริง การสังเกต ทดลอง การศึกษาค้นคว้าและการเรียนรู้ร่วมกัน

3. การเรียนรู้ร่วมกัน การสอนแบบบูรณาการจะจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกัน ได้แก่การทำงานร่วมกัน การอภิปราย การพูดคุย การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ทบทวน ตลอดจนการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ และการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างวันอื่นๆ

4. การปรับเปลี่ยนรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ โดยการให้โอกาสมีส่วนร่วมในกระบวนการแสวงหาความรู้ ครูและนักเรียนจะต้องรับฟัง โต้ตอบ และแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ร่วมกันอภิปราย เมื่อมีการโต้แย้ง การแลกเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนด้วยกันจะช่วยให้เกิดความอยากเรียนร่วมกันมากกว่าครูเป็นผู้ควบคุม

5. ความยืดหยุ่นและความเหมาะสม การสอบแบบบูรณาการเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเต็มที่ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจนสามารถร่วมกันสรุปหรือปรับแนวคิดเดียวกัน ความยืดหยุ่นจะทำให้เกิดความรู้สึกเสรีที่จะเชื่อมโยงความคิดเข้ากับวิชาอื่นๆ โดยไม่ต้องกังวลในเรื่องความสมดุลของสิ่งที่เรียนรู้ เช่น กังวลว่าควรอยู่ในประสบการณ์ใด จะใช้เวลาที่เหมาะสมอย่างไร จะใช้กิจกรรมอะไร

6. ความชัดเจนในเรื่องของความคิดรวบยอดและทักษะต่างๆ ครูต้องมีความเข้าใจและมีความชัดเจนเกี่ยวกับความคิดรวบยอดและทักษะต่างๆ ที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นในผู้เรียน เพราะจะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ของนักเรียนครั้งต่อไป ครูต้องเป็นผู้รอบรู้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความคิดรวบยอดของเด็ก ได้แก่ สิ่งหลักสูตรคาดหวังให้เกิดแก่ผู้เรียนแต่ละระดับชั้น มีข้อมูลเด็กเกี่ยวกับการเรียนรู้ ความรู้ความสามารถ ความสนใจความถนัด และครูต้องจัดหาเอกสารประกอบในการศึกษาค้นคว้าที่มีเนื้อหาสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนอย่างเพียงพอ

7. ผู้สอนในฐานะนักวิจัย บทบาทที่สำคัญคือ การศึกษาหาวิธีการสอนใหม่ ๆ อยู่เสมอ จะต้องไม่มองตนว่าเป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้สำหรับนักเรียนอีกต่อไป แต่จะเป็นฝ่ายรับข้อมูลและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ ครูจะต้องมีความคิดที่ถูกต้องว่า “ไม่มีวิธีการเรียนรู้หรือวิธีการคิดแบบใด ๆ แบบเดียวเท่านั้นที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุด” ดังนั้นครูจึงต้องแสวงหาการเรียนรู้อื่นๆ อยู่ตลอดเวลา

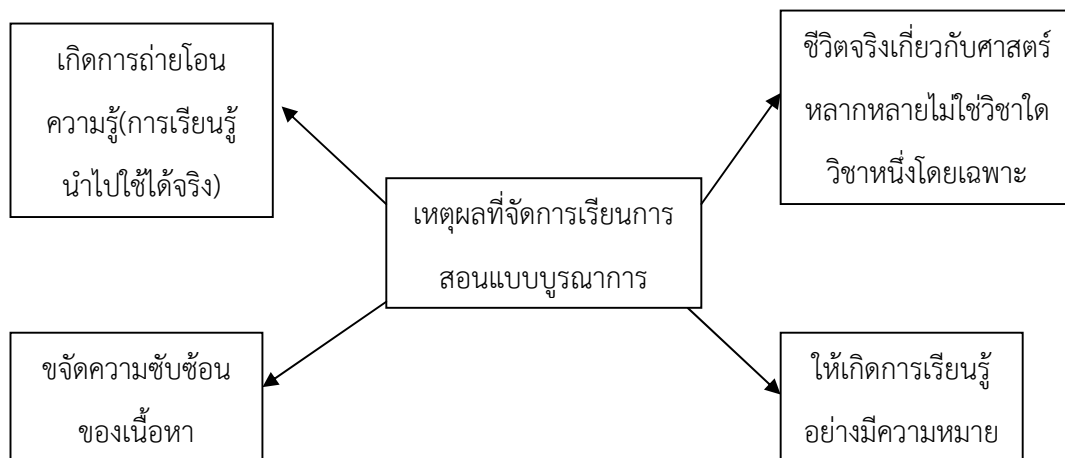
5.2 จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา สำหรับในงานวิจัยนี้มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วยความหมาย รูปแบบการบูรณาการในการเรียนการสอนและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการมีดังนี้

เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว (2548 : 82) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ แกนกลางประสบการณ์อยู่ที่ความต้องการของผู้เรียนและการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ผู้สอนควรคำนึงถึงนั้นมี 3 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ เนื้อหาวิชา (Subject Matter Unit) เป็นการเน้นเนื้อหาหรือหัวข้อเรื่องที่น่ามาบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ ความสนใจ (Center of Interest) การเรียนรู้ต้องมาจากความสนใจของผู้เรียนเป็นพื้นฐานและ

บูรณาการประสบการณ์ (Integrative Experience Unit) เป็นการรวบรวมประสบการณ์เดิมมาผสมผสานกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ใหม่

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2546 : 28) ได้กล่าวถึงเหตุผลในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการไว้ตามรายละเอียด ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 เหตุผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

6. แผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

6.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอน

แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอน เป็นการนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่ต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์ การวัดและการประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนการสอนย่อยๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุ อุปกรณ์ และตรงกับชีวิตจริงในท้องถิ่น ซึ่งถ้ากล่าวอีกนัยหนึ่ง แผนการสอนคือ การเตรียมการสอน เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้า มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ดังนี้

ภพ เลหาไพบุลย์ (2540 : 357) ให้ความหมายของแผนการเรียนรู้ หมายถึง ลำดับขั้นตอนและกิจกรรมทั้งหมดของผู้สอนและผู้เรียน ที่ผู้สอนกำหนดไว้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์

บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 43) กล่าวถึงการวางแผนการสอนและเตรียมการสอนว่าเป็น การกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะสอนใคร ในเนื้อหาใด สอนเมื่อใด สอนอย่างไร และเพื่อให้เกิดอะไรขึ้น และเมื่อถึงเวลาดังกล่าวจะดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้ ผู้สอนจึงต้องคิดวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างละเอียดรอบคอบเหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนตามที่ได้กำหนดไว้ได้อย่างได้ดี

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 : 20) ให้ความหมายของแผนการสอนว่า แผนการสอน หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชา

ใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นิคม ชมภูหลง (2545: 180) ให้ความหมายของแผนการสอนว่า แผนการสอน หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 297) ให้ความหมายของแผนการสอนว่า แผนการสอนคือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือเป็นแผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นจากคู่มือครู หรือแนวการสอนของกรมวิชาการ ทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนเนื้อหาใด เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไรและวัดประเมินผลโดยวิธีใด

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2545 : 76) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ผลของการเตรียมการวางแผนจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมาสร้างหน่วยการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชาและกระบวนการเรียนรู้ โดยเขียนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามความสามารถของผู้เรียน

ยุพดี พรหมทา (2546 : 37) ให้ความหมายของแผนการสอนว่า แผนการสอนคือ การวางแผนที่เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้าอย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีจุดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และวิธีการวัดผลประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลสู่จุดหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชาญวิทย์ กรวยทอง (2547 : 41) ให้ความหมายของแผนการสอนว่า คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า แผนการสอนเป็นแผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นจากคู่มือครู หรือแนวการสอนของกรมวิชาการ ทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนเนื้อหาใด เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไรและวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด

สุนิศา โชติกลาง (2547 : 57) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หรือแผน การสอนว่า แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอน เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการใช้สื่อการสอน กระบวนการวัดและประเมินผลที่ครูจัดสร้างขึ้น ให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเพื่อใช้สำหรับจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่ตั้งไว้และสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร

สรุปได้ว่า แผนการเรียนรู้นี้เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าอย่างละเอียด เป็นขั้นตอนของครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดไว้

6.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ดังนี้

ธีรชัย บุรณโชติ (2544 : 6-7 อ้างถึงใน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ได้กล่าวไว้ว่า

1) สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ไม่ได้จำกัดว่าจะเกี่ยวข้องกับวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ในการดำเนินชีวิต และแก้ปัญหาต่างๆ จำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะจากหลายสาขาวิชาาร่วมกัน แก้ปัญหา การเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่างๆ ในลักษณะบูรณาการ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสำคัญระหว่างวิชา และความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ กับชีวิตจริง

2) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เนื้อหาและกระบวนการที่เรียนในวิชาหนึ่งอาจช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อีกวิชาหนึ่งได้

3) การสอนที่สำคัญรวบรวมความคิดรวบยอดจากหลายๆ สาขาวิชาเข้าด้วยกัน ช่วยให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (transfer of learning) ช่วยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริง และก็จะสามารถเชื่อมโยงชีวิตจริงภายนอกห้องเรียนกับสิ่งที่เรียนได้ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าสิ่งที่ตนเรียนมีประโยชน์หรือนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

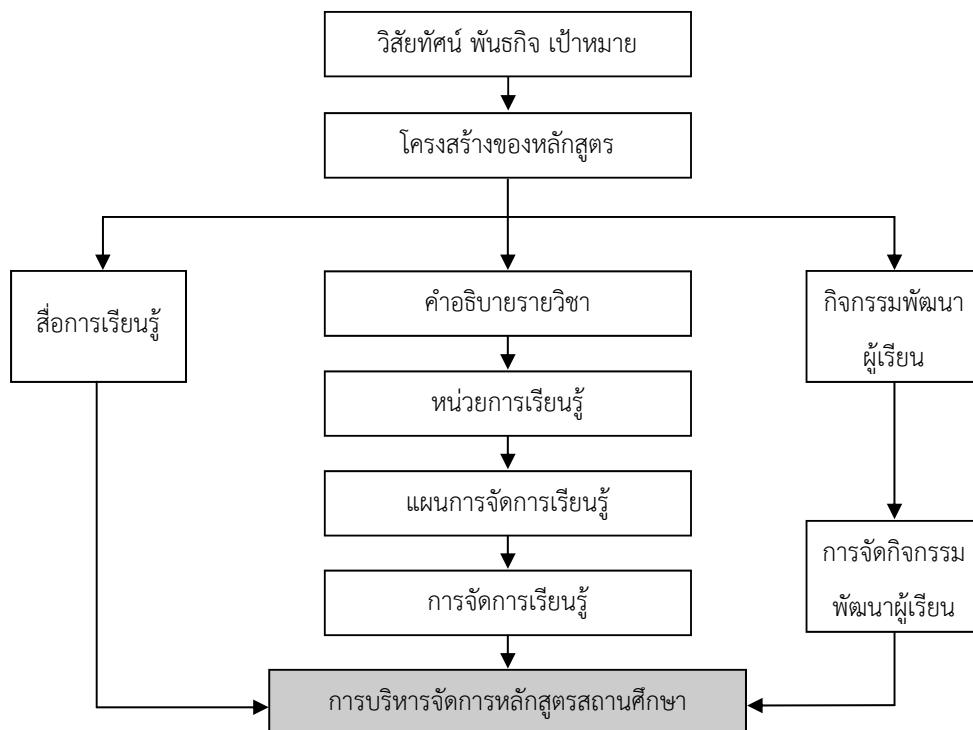
4) หลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการมีประโยชน์ในการลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาต่างๆ ปัจจุบันความรู้และข้อมูลต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีเรื่องที่จะต้องเรียนรู้เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ข้อมูลความรู้ที่เพิ่มขึ้นบางครั้งมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน การเรียนรู้แบบบูรณาการจึงมีความเหมาะสมมากกว่าที่แต่ละวิชาจะเพิ่มเนื้อหาเข้าไปในวิชาของตน

5) การเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถตอบสนองความสามารถของผู้เรียนซึ่งมีหลายด้านได้ เช่น ความสามารถทางภาษา คณิตศาสตร์ ความคล่องแคล่วของร่างกาย และการเคลื่อนไหว คนตรี สังคม ความรู้ ความเข้าใจตนเอง และสนองต่อความสามารถที่จะแสดงออก และการตอบสนองทางอารมณ์ รวมทั้งทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการจัดการความรู้

6) กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้โดยผู้เรียน (constructivism) กระบวนการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในโลกของการเรียนรู้ยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารหลักสูตร ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้หรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้นั้น ควรส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด และให้มีการฝึกปฏิบัติงานจริงๆ ส่งเสริมให้ นักเรียนตื่นตัวในการแสวงหาความรู้ร่วมกัน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นสำคัญ

ซึ่งผู้สอนต้องวางแผนอย่างรอบคอบโดยกำหนดจุดประสงค์ กำหนดเนื้อหาให้พอเหมาะกับเวลา กำหนดกิจกรรม การเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง กำหนดสื่อการเรียนการสอนและการวัดผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่แผนการจัดการเรียนรู้ ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่แผนการจัดการเรียนรู้

สำหรับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเฉพาะของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการครูผู้สอนจะประยุกต์แนวทางการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบมาตรฐานทั่วไป โดยจะแทรกเนื้อหา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการบูรณาการ

6.3 ความสำคัญของแผนการเรียนรู้

การวางแผนการสอน เป็นงานสำคัญของครูผู้สอน การสอนจะประสบผลสำเร็จด้วยดีหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการวางแผนการสอนเป็นสำคัญประการหนึ่ง ถ้าผู้สอนมีการวางแผนการสอนที่ดีก็เท่ากับบรรลุจุดหมายปลายทางไปแล้วครึ่งหนึ่ง การวางแผนการสอนจึงมีความสำคัญ ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้สรุปไว้ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 43) การสอนจะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องอาศัยการวางแผนและการเตรียมการสอนที่ดี การวางแผนและการเตรียมการสอนจึงเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ถ้าขาดการวางแผนและเตรียมการสอนแล้วอาจทำให้การสอนล้มเหลวหรือบรรลุผล

น้อยมาก ครูผู้สอนจะพบปัญหาและอุปสรรคมากมาย การดำเนินการสอนไม่ราบรื่น การวางแผนการสอนมีความสำคัญดังนี้

1. ทำให้ผู้สอนสอนด้วยความมั่นใจ เมื่อเกิดความมั่นใจในการสอนย่อมจะสอนด้วยความแคล่วคล่อง เป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างราบรื่น ไม่ติดขัด เพราะได้เตรียมการทุกอย่างไว้พร้อมแล้ว การสอนก็จะดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางอย่างสมบูรณ์

2. ทำให้เป็นการสอนที่มีคุณค่าคุ้มกับเวลาที่ผ่านไป เพราะผู้สอน สอนอย่างมีแผน มีเป้าหมาย และมีทิศทางในการสอน มิใช่สอนอย่างเลื่อนลอย ผู้เรียนก็จะได้รับความรู้ความคิด เกิดเจตคติ เกิดทักษะ และเกิดประสบการณ์ใหม่ตามที่ผู้สอนวางแผนไว้ ทำให้เป็นการเรียนการสอนที่มีคุณค่า

3. ทำให้เป็นการสอนที่ตรงตามหลักสูตร ทั้งนี้เพราะในการวางแผนการสอน ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรทั้งด้านจุดประสงค์การสอน เนื้อหาสาระที่จะสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล แล้วจัดทำออกมาเป็นแผนการสอน เมื่อผู้สอนสอนตามแผนการสอน ก็ย่อมทำให้เป็นการสอนที่ตรงตามจุดมุ่งหมายและทิศทางของหลักสูตร

4. ทำให้การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพดีกว่าการสอนที่ไม่มีการวางแผนเนื่องจากในการวางแผนการสอนผู้สอนต้องวางแผนอย่างรอบคอบในทุกองค์ประกอบของการสอน รวมทั้งการจัดเวลา สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยสะดวก และง่ายตายตัว ดังนั้น เมื่อมีการวางแผนการสอนที่รอบคอบและปฏิบัติตามแผนการสอนที่วางไว้ ผลของการสอนย่อมสำเร็จได้ดีกว่าการไม่ได้วางแผนการสอน

5. ทำให้ผู้สอนมีเอกสารเตือนความจำ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอนต่อไป ทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อน และเป็นแนวทางในการทบทวนหรือการออกข้อทดสอบเพื่อวัดผลประเมินผู้เรียนได้นอกจากนี้ทำให้ผู้สอนมีเอกสารไว้ให้แนวทางแก่ผู้เข้าสอนแทนในกรณีจำเป็น เมื่อผู้สอนไม่สามารถเข้าสอนเองได้ ผู้เรียนจะได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ต่อเนื่องกัน

6. ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและต่อวิชาที่เรียน ทั้งนี้เพราะผู้สอน สอนด้วยความพร้อม เป็นความพร้อมทั้งทางด้านจิตใจ และความพร้อมทางด้านวัตถุ ความพร้อมทางด้านจิตใจคือความมั่นใจในการสอน เพราะผู้สอนได้เตรียมการสอนมาอย่างรอบคอบ ส่วนความพร้อมทางด้านวัตถุคือ การที่ผู้สอนได้เตรียมเอกสารหรือสื่อการสอนไว้อย่างพร้อมเพียง เมื่อผู้สอนเกิดความพร้อมในการสอน ย่อมสอนด้วยความกระฉ่างแจ้ว ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนในบทเรียนอันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและต่อวิชาที่เรียน

วิลลาร์ด สุนทรโรจน์ (2545:289) ได้สรุปความสำคัญของแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไว้ว่าการวางแผนการสอนเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน การสอนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับ การวางแผนการสอนเป็นสำคัญ ถ้าผู้สอนมีการวางแผนการสอนที่ดีก็เท่ากับบรรลุจุดหมายปลายทางไปแล้วครึ่งหนึ่ง การวางแผนการสอนจึงมีความสำคัญดังนี้

1. ทำให้ผู้สอน สอนด้วยความมั่นใจ เมื่อเกิดความมั่นใจการสอนย่อมจะสอนด้วยความคล่องแคล่ว เป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างราบรื่นไม่ติดขัดเพราะมีการเตรียมการทุกอย่างไว้พร้อมแล้ว

2. เพื่อให้เป็นการสอนที่มีคุณค่า คุ่มค่ากับเวลาที่เสียไป เพราะผู้สอน สอนอย่างมีแผนมีเป้าหมาย และมีทิศทางในการสอนมิใช่สอนอย่างเลื่อนลอย ผู้เรียนก็จะได้รับความรู้ความคิด เจตคติ เกิดทักษะ และเกิดประสบการณ์ใหม่ตามที่ผู้สอนได้วางแผนไว้ ทำให้เป็นการเรียนการสอนที่มีคุณค่า

3. เพื่อให้เป็นการสอนที่ตรงตามหลักสูตร ทั้งนี้เพราะในการวางแผนการสอนผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรทั้งด้านจุดประสงค์การสอน เนื้อหาสาระที่จะสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล แล้วจัดทำออกมาเป็นแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อผู้สอนสอนตามแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ย่อมจะทำให้แผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตรงตามจุดหมายและทิศทางของหลักสูตร

4. ทำให้การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ดีกว่าการสอนที่ไม่มี การวางแผนเนื่องจากในการวางแผนการสอน ผู้สอนต้องวางแผนอย่างรอบคอบในทุกองค์ประกอบของการสอนรวมทั้งการจัดเวลา สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยสะดวกและง่ายตายตัว ดังนั้น เมื่อมีการวางแผนการสอนที่รอบคอบและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ผลการสอนย่อมจะสำเร็จได้ดีกว่าการไม่วางแผนการสอน

5. ทำให้ผู้สอนมีเอกสารเตือนความทรงจำ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสอนต่อไป ทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อน และเป็นแนวทางในการทบทวนหรือออกข้อสอบเพื่อวัดผลประเมินผลผู้เรียนได้ นอกจากนี้ทำให้ผู้สอนมีเอกสารไว้ให้แนวทางแก่ผู้ที่เข้าสอนแทนในกรณีจำเป็น เมื่อผู้สอนไม่สามารถเข้าสอนได้ ผู้เรียนจะได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ต่อเนื่องกัน

6. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและแก่วิชาที่เรียน ทั้งนี้เพราะผู้สอนสอนด้วยความพร้อม เป็นความพร้อมทางด้านจิตใจ และความพร้อมทางด้านวัตถุ ความพร้อมทางด้านจิตใจคือ ความมั่นใจในการสอน เพราะผู้สอนได้เตรียมการสอนไว้อย่างพร้อมเพียง เมื่อผู้สอนเกิดความพร้อมในการสอน ย่อมสอนด้วยความกระจำ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนในบทเรียน อันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและแก่วิชาที่เรียน

ภพ เลหาพิบูลย์ (2540 : 357) ได้สรุปความสำคัญของแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่

2. ช่วยให้ผู้สอนมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการนำทางผู้เรียนในการเรียนการสอน

3. ช่วยให้การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างเหมาะสม

4. ช่วยให้ผู้สอนเข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอน

5. ช่วยให้ผู้สอนมีความเชื่อมั่นในตนเอง แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี นำกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น

6. ช่วยให้ผู้สอนมีโอกาสเตรียมสื่อการสอน และทดลองใช้ก่อนดำเนินการสอนจริง
 7. ช่วยให้มี การประเมินผลการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับบทเรียน
 8. ช่วยให้ผู้สอนสามารถวิเคราะห์การสอนที่ผ่านมาไปว่าประสบความสำเร็จหรือจุดบกพร่องอย่างไร โดยวิเคราะห์จากแผนการสอนที่ได้เขียนไว้และหาทางปรับปรุงแก้ไขแผนนั้นให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- นิคม ชมพูหลง (2545 : 180) ได้สรุปความสำคัญของแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้
1. เป็นการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิคและวิธีการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยี ตลอดจนจิตวิทยาการสอนมาผสมผสาน ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ
 2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอนการเลือกใช้สื่อ การวัดประเมินผล ตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จำเป็น
 3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอน และผู้สอนแทน นำไปปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ
 4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
 5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

6.4 ประโยชน์ของแผนการเรียนรู้

สุพิน บุญชูวงศ์ (2536 : 151) กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการสอน ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนสามารถดำเนินงานในการสอนได้ตรงตามหลักสูตร
2. ช่วยให้ผู้สอนสามารถดำเนินการสอนได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูงและมีความชำนาญในการสอน
3. ช่วยให้ผู้สอนมีเวลาพอในการจัดหาและจัดสื่อการเรียนการสอนไว้ให้พร้อมสำหรับนักเรียน
4. ช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมให้เหมาะกับนักเรียนได้

ชาญชัย วงศ์สามัญ (2543 : 3) แผนการสอนก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้ผู้สอนรู้เรื่องที่จะสอน
2. ทำให้ผู้สอนสามารถกำหนดกิจกรรมของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม
3. ทำให้สามารถกำหนดสื่อการสอนได้อย่างเหมาะสม
4. ทำให้สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเวลาที่มีอยู่
5. ผู้สอนสามารถกำหนดวิธีการสอนให้เหมาะสม
6. ทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจ
7. ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สอนและต่อการเรียน
8. ทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์มากขึ้น
9. ทำให้ผู้สอนปรับปรุงการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น
10. สามารถนำสิ่งที่จัดเตรียมมาสอนได้อีก

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 : 21) การจัดทำแผนการสอนก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีและจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ
2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเทคนิคการเรียนการสอนการเลือกใช้สื่อ การวัดและการประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็น
3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ
4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป
5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

6.5 องค์ประกอบของแผนการเรียนรู้

บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 46 - 47) สรุปไว้ว่า แผนการเรียนรู้ สิ่งที่จะต้องกำหนด คือ

1. ชื่อกลุ่มวิชา และระดับชั้น
2. ชื่อหน่วย หัวเรื่อง เวลา และวันที่
3. จุดประสงค์การเรียนการสอน
4. เนื้อหาวิชา
5. การดำเนินการสอน ซึ่งประกอบด้วยวิธีการสอน กิจกรรมต่าง ๆ
6. สื่อการเรียนการสอน
7. วิธีการประเมินผล
8. หมายเหตุ

ชาญชัย วงศ์สามัญ (2543 : 41) สรุปไว้ว่า องค์ประกอบของแผนการสอนที่ใช้โดยทั่วไป

มีดังนี้

1. ชื่อวิชา ควรระบุว่าแผนการสอนนั้นจัดเตรียมสำหรับวิชาใด
2. กลุ่มผู้เรียน ระบุว่าแผนการสอนนั้นใช้สอนผู้เรียนชั้นใด
3. ชื่อบทเรียน ระบุว่าแผนการสอนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของบทเรียนใด
4. ชื่อหัวข้อ ระบุว่าแผนการสอนนั้นจัดเตรียมขึ้นสำหรับสอนหัวข้ออะไร
5. เวลาเรียน ระบุว่าแผนการสอนนั้นต้องใช้เวลาดูเรียนนานเท่าใด
6. หัวข้อย่อย ในแต่ละหัวข้อควรแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการเตรียมเนื้อหา จัดลำดับเนื้อหา และง่ายต่อการสอน

7. วัตถุประสงค์ของการเรียน ระบุเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแยกเป็นข้อ ๆ ว่า ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะคติ และทักษะอะไรบ้างจากหัวข้อที่สอน

8. วิธีสร้างความสนใจ ระบุวิธีที่ผู้สอนจะใช้ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจ ในหัวข้อที่สอน เช่น การดูตัวอย่างของจริง หรือการใช้สื่อต่าง ๆ การเล่าเรื่องที่ น่าสนใจ การถามผู้เรียนถึงความสำคัญของหัวข้อที่จะสอนหรือการกล่าวถึงสถิติที่น่าสนใจ เป็นต้น

9. เนื้อหาวิชา ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาทั้งหมดที่จะใช้สอน ซึ่งได้ค้นคว้าและคัดเลือกจากแหล่งต่าง ๆ เรียงลำดับเนื้อหาตามหัวข้อย่อยที่กำหนดไว้

10. กิจกรรมของผู้เรียน ควรมีการกำหนดว่า จะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอะไรบ้างเพื่อให้สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ทักษะคติและทักษะที่คาดหวังเอาไว้

11. สื่อการสอนเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องผลิตขึ้น หรือจัดหาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ตัวอย่างของจริง แผ่นใส แผ่นพลิก เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เทปโทรทัศน์ สไลด์ หรือเอกสารประกอบการสอน ควรระบุให้แน่ชัดว่า สื่อที่ใช้มีอะไรบ้าง และต้องจัดเตรียมไว้ก่อนที่จะสอนหัวข้อนั้น ๆ

12. การประเมินผล ควรระบุถึงวิธีการประเมินผลที่จะใช้ เช่น อาจจะใช้ข้อสอบ การสังเกต การสอบถาม หรือการตรวจผลงาน เป็นต้น ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นควรออกข้อสอบสำหรับแต่ละแผนเอาไว้ล่วงหน้า และมีการกำหนดวิธีการสังเกต หรือมาตรฐานของผลงานแต่ละอย่างให้แน่ชัดเพื่อจะได้สะดวกในการประเมินว่า ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

13. เอกสารอ้างอิง หรือบรรณานุกรม ควรระบุรายชื่อเอกสารแหล่งข้อมูลที่ใช่เตรียมแผนการสอน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการค้นคว้าเพิ่มเติมภายหลัง โดยเฉพาะในกรณี que ผู้เรียนถามบางอย่างแล้วผู้สอนไม่สามารถให้คำตอบได้ ซึ่งอาจจะหาคำตอบได้จากเอกสารบางฉบับที่ค้นคว้ามาแล้ว นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในการปรับปรุงแผนการสอนในอนาคตอีกด้วย

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 298) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของแผนการสอนเกิดจากความพยายามตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

1. สอนอะไร (หน่วย หัวเรื่อง ความคิดรวบยอด หรือสาระสำคัญ)
2. เพื่อจุดประสงค์อะไร (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม)
3. ตัวสาระอะไร (โครงร่างเนื้อหา)
4. ใช้วิธีการสอนใด (กิจกรรมการเรียนการสอน)
5. ใช้เครื่องมืออะไร (สื่อการเรียนการสอน)
6. ทราบได้อย่างไรว่าประสบความสำเร็จ (วัดผลประเมินผล)

6.6 ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

สมนึก ภัททิยธนี (2546: 5) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของแผนต้องมีขั้นตอน ดังนี้

1. เนื้อหาต้องเขียนเป็นรายคาบ หรือรายชั่วโมงตารางสอน โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องให้อยู่ในโครงการสอน และเขียนเฉพาะเนื้อหาสาระสำคัญพอสังเขป (ไม่ควรบันทึกแผนการสอนอย่างละเอียดมาก ๆ เพราะจะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย)

2. ความคิดรวบยอด (Concept) หรือหลักการสำคัญ ต้องเขียนให้ตรงกับเนื้อหาที่จะสอน ส่วนนี้ถือว่าเป็นหัวใจของเรื่อง ครูต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาที่จะสอนจนสามารถเขียนความคิดรวบยอดได้อย่างมีคุณภาพ

3. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ต้องเขียนให้สอดคล้อง กลมกลืนกับความคิดรวบยอด มิใช่เขียนตามอำเภอใจ มิใช่เขียนสอดคล้องเฉพาะเนื้อหาที่จะสอนเท่านั้นเพราะจะได้เฉพาะพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ความจำ สมรรถนะหรือการพัฒนาของนักเรียนจะไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

4. กิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดเทคนิคการสอนต่างๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

5. สื่อที่ใช้ควรเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหา สื่อดังกล่าวต้องช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในหลักการได้ง่าย

6. วัดผลโดยคำนึงถึงเนื้อหา ความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและช่วงที่ทำการวัด (ก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน) เพื่อตรวจสอบว่าการสอนของครูบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 58) ได้กล่าวถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ชัดเจน (ในการสอนเรื่องนั้นๆ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติอย่างไร หรือด้านใด)

2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ชัดเจน และนำไปสู่การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง (ระบอบทบาทของครูผู้สอนและผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรจึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผล)

3. กำหนดสื่อ อุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ไว้ชัดเจน (จะใช้สื่อ อุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ อะไรช่วยบ้าง และจะใช้อย่างไร)

4. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน (จะใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลใด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น)

5. ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ (ในกรณีที่มีปัญหาเมื่อมีการนำไปใช้ หรือไม่สามารถกำหนดการจัดการเรียนรู้ตามแผนนั้นได้ก็สามารถปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้ โดยไม่กระทบต่อการเรียนการสอนและผลการเรียนรู้)

6. มีความทันสมัย ทันท่วงที เหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ จะสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงที่ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่

7. แปลความได้ตรงกัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนขึ้นจะต้องสื่อความหมายได้ตรงกัน เขียนให้อ่านเข้าใจง่าย กรณีมีการสอนแทนหรือเผยแพร่ ผู้นำไปใช้สามารถเข้าใจและใช้ได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียนการจัดการเรียนรู้

8. มีการบูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี จะสะท้อนให้เห็นการบูรณาการแบบองค์รวมของเนื้อหาสาระความรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้

9. มีการเชื่อมโยงความรู้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ใหม่ และนำไปใช้ในชีวิตจริงกับการเรียนในเรื่องต่อไป

วิลลาร์ด สุนทรโรจน์ (2551:133) ได้สรุปลักษณะของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ดังนี้

1. สอดคล้องกับหลักสูตร และแนวการจัดการเรียนรู้ของกรมวิชาการกระทรวง ศึกษาธิการ
2. นำไปใช้ได้จริง และมีประสิทธิภาพ
3. เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เหมาะสมกับผู้เรียนและเวลาที่กำหนด
4. มีความกระจ่างชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายและเข้าใจได้ตรงกัน
5. มีรายละเอียดมากพอที่ทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้

ชวลิต ชูกำแพง (2551 : 93) ได้สรุป ถึงลักษณะของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ต้องประกอบไปด้วยลักษณะ ดังนี้

1. มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างชัดเจน
2. กิจกรรมการสอนชัดเจน นำไปสู่ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. บทบาทและพฤติกรรมของครูในการอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม การเรียน การสอนที่ชัดเจน
4. สื่อที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
5. วิธีการประเมินการเรียนรู้ที่ชัดเจนสอดคล้อง และมีความหลากหลาย

สรุปได้ว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี เป็นแผนการสอนที่ให้แนวทางการสอนแก่ผู้สอนอย่างชัดเจน ทั้งด้านจุดประสงค์การสอน เนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล โดยเฉพาะแนวทางการจัดกิจกรรม ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้คิด ได้ทำ ได้แก้ปัญหา และได้เกิดทักษะกระบวนการสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้

6.7 รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการสอนมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนและความต้องการของสถานศึกษา รูปแบบแผนการสอนมีลักษณะ ดังนี้

1. รูปแบบเรียงหัวข้อ จะเรียงตามลำดับก่อนหลังโดยไม่ต้องตีตาราง (วิลลาร์ด สุนทรโรจน์.2545 : 299-300) ดังตัวอย่าง
แผนการสอน หน่วยที่
หน่วยย่อยที่.....ชั้น.....

เรื่อง.....เวลาเรียน.....คาบ

1. สารสำคัญ.....
2. จุดประสงค์.....
 - 2.1 จุดประสงค์ปลายทาง
 - 2.2 จุดประสงค์นำทาง
3. เนื้อหา.....
4. กิจกรรมการเรียนการสอน.....
5. สื่อการเรียนการสอน.....
6. การวัดผลและประเมินผล.....
7. กิจกรรมเสนอแนะเพิ่มเติม หรือภาคผนวก.....

2. แบบกึ่งตาราง รูปแบบนี้เขียนเป็นช่อง ๆ ตามหัวข้อที่กำหนด ถึงจะใช้เวลา ในการตีตารางแต่สะดวกในการอ่าน ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของแต่ละหัวข้ออย่างชัดเจน (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2545 : 300 – 301) ดังตัวอย่าง

แผนการสอนกลุ่มวิชา.....ชั้น.....
 หน่วยที่.....เรื่อง.....เวลา.....คาบ วันที่.....
 สารสำคัญ

จุดประสงค์ปลายทาง

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	เนื้อเรื่อง	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดและประเมินผล	หมายเหตุ
		1. <u>ขั้น</u> นำ 2. <u>ขั้น</u> สอน 3. <u>ขั้น</u> สรุป 4. <u>ขั้น</u> วัดผล			

3. แบบตาราง รูปแบบนี้เป็นช่อง ๆ คล้ายแบบกึ่งตาราง โดยนำหัวข้อสาระสำคัญมาไว้ในตารางด้วย (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2545 : 301 – 305) ดังตัวอย่าง

แผนการสอนกลุ่ม.....เรื่อง.....ชั้น.....เวลา.....คาบ

สาระสำคัญ	จุดประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน	สื่อการสอน	วัดผล

7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ชวาล แพรัตกุล (2517 : 25) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพทางสมองในด้านต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับจากการสอนของครู

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 19 – 32) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า เป็นคุณลักษณะรวมถึงความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือมวลประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมอง หลังจากเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ แล้วผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาที่เรียนมาน้อยเพียงใด มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามความมุ่งหมายของหลักสูตรในวิชานั้น ๆ เพียงใด จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ตามแนวคิดของพวงรัตน์ ทวีรัตน์ เป็นการตรวจสอบความสามารถของสมรรถภาพทางสมองของบุคคลว่าเรียนแล้วรู้อะไรบ้างและมีความสามารถด้านใดมาน้อยเพียงใด เช่น พฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่ามาน้อยอยู่ในระดับใด นั่นคือ การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย ซึ่งเป็นการวัด 2 องค์ประกอบตามจุดมุ่งหมาย และลักษณะของวิชาที่เรียน คือ

1. การวัดด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถทางการปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงให้เป็นผลงานปรากฏออกมา ให้ทำการสังเกตและวัดได้ เช่น วิชา ศิลปศึกษา พลศึกษา งานช่าง การวัดแบบนี้จึงต้องวัดโดยใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test) ซึ่งการประเมินผลจะพิจารณาที่วิธีปฏิบัติ (Procedure) และผลงานที่ปฏิบัติ

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน มีวิธีการสอบวัดได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 การสอบปากเปล่า การสอบแบบนี้มักกระทำเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการสอบที่ต้องการดูแลเฉพาะอย่าง เช่น การสอบอ่านฟังเสียง การสอบสัมภาษณ์ ซึ่งต้องการดูการใช้ถ้อยคำในการตอบคำถาม รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นและบุคลิกภาพต่าง ๆ

2.2 การสอบแบบให้เขียนความ เป็นการสอบวัดที่ให้ผู้สอบเขียนเป็นตัวหนังสือตอบ ซึ่งมีการตอบอยู่ 2 รูปแบบ คือ

2.2.1 แบบไม่จำกัดคำตอบ ได้แก่ การสอบวัดที่ใช้ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง

2.2.2 แบบจำกัดความ เป็นการสอบที่กำหนดขอบเขตของคำถามที่จะให้ตอบหรือกำหนดคำตอบออกมาให้เลือก ซึ่งมีรูปแบบของคำถามคำตอบ 4 รูปแบบ คือ แบบเลือกทางใดทางหนึ่ง แบบจับคู่ แบบเติมคำและเลือกตอบ

อุทุมพร จามรมาน (2535: 38) อธิบายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการบอกความสามารถของผู้เรียน ในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ ความพยายามในการเรียน ทักษะในการศึกษาเล่าเรียนและการปฏิบัติ มีการเข้าห้องเรียน มีความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ

สุวิทย์ ธีรณยภรณ์ และคณะ (2540 : 36) ได้กล่าวถึง ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ว่า หมายถึง ความสำเร็จ ความรู้ ความสามารถหรือทักษะ หรือผลการเรียนการสอนหรือผลงานที่เด็กได้จากการประกอบกิจกรรมนั้น ๆ

สมนึก ภัททิยธานี (2546 : 56) ได้กล่าวไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้วว่ามีอยู่เท่าใด

Eysenck และคณะ (1972 : 75) สรุปไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนโดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากการทดสอบหรือจากกระบวนการอื่น เช่น การสังเกต การตรวจการบ้าน หรืออาจได้ในรูปของเกรดจากโรงเรียนซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อนและระยะเวลาานพอสมควร

Good (1973 : 254) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ คือ การทำให้สำเร็จ หรือประสิทธิภาพทางด้านการกระทำในทักษะที่กำหนดให้หรือในด้านความรู้ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการได้รับความรู้ การพัฒนาทักษะในการเรียนโดยอาศัยความพยายามของผู้เรียนและแสดงออกในรูปของความสำเร็จ โดยสามารถสังเกตและวัดได้ด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยาหรือแบบทดสอบ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ที่ผู้เรียนได้รับจากครูผู้สอนและการจัดการเรียนการสอน ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบไปด้วยตัวแปรด้านผู้เรียน ด้านครูผู้สอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียน ด้านผู้ปกครอง และด้านสิ่งแวดล้อม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.2 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่วนใหญ่ครูผู้สอนนิยมใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 20) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดเนื้อหาวิชา ที่เรียนผ่านมาแล้วว่านักเรียนมีความรู้ ความสามารถเพียงใด ดังเช่น การสอบวัดการเรียนในชั้นเรียนปัจจุบัน

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 53) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm Reference Test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้าง เพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่งอ่อนได้ดีเป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบ ในแบบทดสอบประเภทนี้การรายงานผลการสอบอาศัยคะแนนมาตรฐาน ซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมายแสดงถึงสถานภาพความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

กรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนั้น นิยมสร้างโดยยึดตามการจำแนกจุดประสงค์ทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัย ที่จำแนกจุดประสงค์ทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. ความรู้ (Knowledge)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
3. การนำไปใช้ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)
5. การสังเคราะห์ (Evaluation)

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 73 - 82) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูสร้างขึ้น ดังนี้

1. ข้อสอบแบบความเรียงหรืออัตนัย (Subjective or Essay) เป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถาม แล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้ และข้อคิดเห็นของแต่ละคน ข้อสอบแบบกาถูก - ผิด (True - False Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่ และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก - ผิด , ใช่ - ไม่ใช่ , จริง - ไม่จริง , เหมือนกัน - ต่างกัน เป็นต้น

2. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion Test) เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำหรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ เพื่อให้มีความสมบูรณ์และถูกต้อง

3. แบบทดสอบแบบตอบสั้น ๆ (Short Answer Test) ข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ เขียนเป็นประโยคคำถามที่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกระชับได้ใจความสมบูรณ์ ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบความเรียงหรืออัตนัย

4. ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่งโดยมีคำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยี่น) จะคู่กับคำ หรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

5. ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test) ลักษณะทั่วไป คำถามแบบเลือกตอบโดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำคำถาม (Stem) กับตัวเลือก (Choice) ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวงปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณา แล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเดียวจากตัวลวงอื่น ๆ และคำถามแบบเลือกตอบที่ดี นิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกันดูเผิน ๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมด แต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

ดังนั้นการที่ครูผู้สอนจะเลือกออกข้อสอบประเภทใดนั้นต้องพิจารณาข้อดี - ข้อจำกัด ความเหมาะสมของแบบทดสอบกับเนื้อหา หรือจุดประสงค์ในการเรียนรู้ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้รายงานเลือกใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเลือกตอบ

7.3 ตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Harnischfeger และ Wiley (1978 : 82) ได้ศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้รับอิทธิพลจากตัวแปร 5 ตัวแปร ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านภูมิหลัง ได้แก่

1.1 ภูมิหลังของครู ประกอบด้วย ภูมิหลังทางครอบครัวและสังคม อายุ เพศ ระดับการศึกษา

1.2 ภูมิหลังของผู้เรียน ประกอบด้วย ภูมิหลังทางด้านครอบครัวและสังคม อายุ เพศ ความรู้เดิมและความถนัด

1.3 องค์ประกอบด้านสถาบันและหลักสูตร ประกอบด้วย คุณลักษณะของประเทศ ชุมชน ท้องถิ่น และโรงเรียน เช่น ตัวหลักสูตร ความเจริญของท้องถิ่น ขนาดของโรงเรียน

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอนของครู ได้แก่ กิจกรรมของครูหรือการสอนของครูและกิจกรรมของผู้เรียน

Walberg (1990 : 254) ได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยจำนวนมากโดยวิธี Meta Analysis และนำเสนอเป็นทฤษฎีผลผลิตทางการศึกษา(A Theory of Educational Productivity) ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านจิตพิสัย (Affective)ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) และด้านพฤติกรรม (Behavior) โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลผลิตทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวแปรด้านความถนัด มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ความสามารถของผู้เรียน พัฒนาการตามอายุ และแรงจูงใจ

2. กลุ่มตัวแปรด้านการเรียนการสอน มี 2 ตัวแปร ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของการเรียนการสอน

3. กลุ่มตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม มี 4 ตัวแปร ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อสารมวลชน

โดยทั้ง 9 ตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลผลิตทางการศึกษา ได้ร้อยละ 90 โดยตัวแปรพัฒนาการตามอายุสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลผลิตทางการศึกษา ได้ร้อยละ 80 สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 60 สิ่งแวดล้อมทางบ้านอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 40 คุณภาพของการเรียนการสอนอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 15 และแรงจูงใจอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 10

Bloom (1982 : 52-53) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งพบว่า มี 3 ด้าน ได้แก่

1. ตัวแปรพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย หมายถึง ตัวแปรเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เช่น ความถนัดของผู้เรียน พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน ความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ประมาณร้อยละ 50

2. ตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับจิตใจ หรือสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะตอบสนองเมื่อเกิดการเรียนรู้ เช่น ความสนใจ เจตคติต่อเนื้อหาวิชา แรงจูงใจ ซึ่งสามารถอธิบายได้ประมาณร้อยละ 25

3. ตัวแปรเกี่ยวกับคุณภาพการสอน หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้เรียนได้รับที่มีผลต่อความเข้าใจจนเกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน เช่น การได้รับคำชี้แนะที่ชัดเจนจากครู การกระตุ้นเสริมแรงจากครู การให้ข้อมูลย้อนกลับว่าผู้เรียนทำถูกต้องหรือไม่ และการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้เรียน ซึ่งสามารถอธิบายได้ประมาณร้อยละ 25

Bloom ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เมื่อนำตัวแปรพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยที่มีมาก่อนการเรียน รวมกับตัวแปรทางด้านคุณลักษณะด้านจิตพิสัย จะสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มากกว่าร้อยละ 80 และถ้าอยู่ภายใต้สภาพการณ์ที่ดีพร้อมทุกอย่าง ตัวแปรพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะด้านจิตพิสัย และตัวแปรเกี่ยวกับคุณภาพการสอนจะสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ถึงร้อยละ 90

Gagne' และคณะ (1992 : 23) ได้ทำการวิจัยและพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงจากความถนัดของผู้เรียน สิ่งสนับสนุนการเรียน กระบวนการให้ความรู้ และการสอนของครู ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากด้านผู้เรียน ด้านสภาพครอบครัว ด้านโรงเรียน และด้านสภาพสังคม

GonZalez-Pienda และคณะ (2002 : 53) ได้ทำการศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของตัวแปรด้านครอบครัว ด้านผู้เรียน ด้านโน้มนำแห่งตน และด้านความถนัดทางวิชาการ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ตัวแปรที่ส่งทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้เรียน ได้แก่ ด้านโน้มนำแห่งตน และด้านความถนัดทางวิชาการ ส่วนตัวแปรด้านครอบครัวและด้านผู้เรียนส่งผลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีหลายตัวแปรด้วยกันได้แก่ ความถนัดของผู้เรียน สิ่งสนับสนุนการเรียน กระบวนการให้ความรู้ และการสอนของครู สภาพครอบครัว โรงเรียน และสภาพสังคม ซึ่งชุดการเรียนถือว่าเป็นสิ่งสนับสนุนทางการเรียนที่มีความสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

8. ความพึงพอใจต่อหลักสูตรบูรณาการ

8.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ (Satisfaction) มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

สลิต วงศ์สุวรรณค์ (2540 : 231) กล่าวถึง ความหมายของความพอใจ คือความรู้สึกที่ดีหรือความยินดี ซึ่งแบ่งเป็นความพอใจทางร่างกาย เช่น ความพอใจในการฟัง เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้รส และทางใจเป็นความพอใจในสิ่งของหรืออารมณ์มากระทบกับใจ สามารถให้เกิด ความร่าเริง ยินดีชื่นใจ หรือปิติปราโมทย์ เป็นที่ชื่นชอบของตนตรงกับความอยากหรือความประสงค์ ซึ่งเป็นแนวคิดของโธมัส ฮอบส์ นักปรัชญากลุ่มสสารนิยม

สุชา จันทร์เอม (2541 : 17) กล่าวถึง ความหมายของความพึงพอใจว่า พฤติกรรมที่กระตุ้นโดยแรงขับของแต่ละคน และมีแนวโน้มมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้เกิดความต้องการ

ประสาธ อิศรปริดา (2541 : 300) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง พลังที่เกิดจากพลังทางจิตที่มีผลไปสู่เป้าหมายที่ต้องการของมนุษย์ และเป็นพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 775) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึงพอใจชอบใจ

นวนลภา คงสุข (2545 : 38) สรุปความหมายความพึงพอใจ ว่าหมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับในสิ่งที่ต้องการ สำเร็จตามความมุ่งหมาย

กานดา จันทร์แย้ม (2546 : 79) ได้สรุป ความหมายของความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่องานในทางบวก

มยุรี เหมโส (2547 : 46) ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติ ของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งซึ่งเป็นสภาพความรู้สึกชอบ อิ่มเอิบใจ มีความสุขต้องการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวมุ่งสู่ความสำเร็จ

ศิริพร จินพละ (2547 : 90) ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง การเรียนและผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ ของชีวิตมากขึ้นน้อยเพียงใด นั่นคือ ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้าง ความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

สุพัตรา ใจกล้า (2547 : 34) ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือทัศนคติในทางที่ดีของบุคคล ซึ่งมักเกิดจากการได้รับการสนองตอบตามที่ตนต้องการก็จะเกิดความรู้สึก ที่ดีในสิ่งนั้น ตรงกันข้าม หากความต้องการของตนไม่ได้รับการสนองตอบ ความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

กมลทิพย์ นันทจันทร์ (2549 : 49) ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ชอบรู้สึกสมหวัง หรือพอใจ ซึ่งเกิดจากการได้รับการสนองตอบความต้องการทางด้านวัตถุและด้านจิตใจ

จากข้อความที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นสามารถสรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกทำที่ของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ที่เอนเอียงไปในทางบวก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา หลังจากที่ได้รับประสบการณ์ในสิ่งที่ตรงตามความต้องการ หรือเป็นความรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนจึง หมายถึงความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน

8.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ

Barnard (สุพินญา คำขจร. 2550 : 50 ; อ้างอิงมาจาก Barnard. 1968 : 339) ได้เสนอไว้ว่า บุคคลจะมีความพึงพอใจต่อการทำงาน หรือกิจกรรมนั้น ขึ้นอยู่กับการกระตุ้นของสิ่งจูงใจ 8 ประการ คือ

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ ได้แก่ เงินทอง สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้
2. สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสของบุคคล ได้แก่ ชื่อเสียง เกียรติยศ อำนาจพิเศษตำแหน่ง
3. สิ่งจูงใจเป็นสภาพ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน
4. สิ่งจูงใจที่เป็นอุดมคติ ได้แก่ ความพึงพอใจของบุคคลที่ได้แสดงฝีมือ ความรู้สึกที่ได้ทำงานอย่างเต็มที่
5. สิ่งจูงใจที่เป็นความดึงดูดใจทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์อันมิตรในหมู่เพื่อนร่วมงาน การยกย่องนับถือซึ่งกันและกัน
6. สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการทำงาน ได้แก่ การปรับปรุงวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับความสามารถ และให้สอดคล้องกับทัศนคติของแต่ละบุคคล
7. สิ่งจูงใจที่เอื้อโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน ได้แก่ การมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมงานทุกชนิดที่หน่วยงานจัดขึ้น
8. สิ่งจูงใจเป็นสภาพการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความพอใจของบุคคล ที่ได้อยู่ร่วมกัน การรู้จักกันอย่างกว้างขวาง ความสนิทสนม กลมเกลียว ความร่วมมือในการทำงาน

8.3 ทฤษฎีสำหรับการสร้างความพึงพอใจ

ทฤษฎีสำหรับการสร้างความพึงพอใจมีหลายทฤษฎี แต่ทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียง คือ ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarch of Needs) ที่กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการเหมือนกัน แต่ความต้องการนั้นเป็นลำดับขั้น ซึ่งเขาได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ (เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ และคณะ. 2550 : 205 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1970) ไว้ดังนี้

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการสิ่งใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอื่นอีกต่อไป ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองเท่านั้น ที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม
3. ความต้องการของมนุษย์ จะเรียงเป็นลำดับขั้นตามความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำ ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มี การตอบสนอง ซึ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ มี 5 ขั้น ตามลำดับจากขั้นต่ำไปหาสูง ดังนี้

3.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่อง อาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านร่างกาย จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็เมื่อความต้องการทั้งหมดยังไม่ได้รับการตอบสนอง

3.2 ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security of Safety Needs) ถ้าความต้องการทางด้านร่างกาย ได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการในขั้นที่สูงต่อไป คือ เป็นความรู้สึกที่ต้องการความปลอดภัย หรือต้องการความมั่นคงในปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นใจ

3.3 ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Belonging Needs) หลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองขั้นดังกล่าวแล้ว ก็จะมีความต้องการที่สูงขึ้นอีก คือ ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการที่เข้าร่วมและการได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตร และความรักจากเพื่อน

3.4 ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) ซึ่งเป็นความต้องการที่ให้คนอื่นยกย่อง ให้เกียรติ และเห็นความสำคัญของตนเอง อยากเด่นในสังคม รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ ความเป็นอิสระและเสรีภาพ

3.5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self Actualization) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ ส่วนมากจะเป็น อยากจะเป็น อยากจะได้ตามความคิดของตนหรือต้องการจะเป็นมากกว่าที่ตัวเองเป็นอยู่ในขณะนั้น

Maslow (ทีศนา แชมมณี. 2550 : 69 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1962) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้นตอน คือ ขั้นความต้องการทางร่างกาย (Physical Need) ขั้นความต้องการความมั่นคง ปลอดภัย (Safety Need) ขั้นความต้องการความรัก (Love Need) ขั้นความต้องการยอมรับและการยกย่องจากสังคม (Esteem Need) และขั้นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ (Self-actualization) หากความต้องการ ขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียงสำหรับตนในแต่ละขั้น มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้มาจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. การเข้าใจถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ สามารถช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้ เนื่องจากพฤติกรรมเป็นการแสดงออกของความต้องการของบุคคล

2. การที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เขาต้องการเสียก่อน

3. หากครูสามารถหาได้ว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความต้องการอยู่ในระดับขั้นใดครูสามารถใช้ความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนนั้นเป็นแรงจูงใจ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

4. การช่วยให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตน อย่างพอเพียง การให้อิสราภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง

Thorndike (ทฤษฎีบท แคมมณี. 2550 : 51 ; อ้างอิงมาจาก Thorndike. 1993 : 56-57) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลาย รูปแบบ บุคคลจะมีการลองผิดลองถูก ปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้ว บุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียว และจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ กฎของ Thorndike สรุปได้ดังนี้

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกหัดหรือการกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจ จะทำให้การเรียนรู้มั่นคงถาวร ถ้าไม่ได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ การเรียนรู้จะไม่น่าเชื่อถือและในที่สุดอาจลืมได้

3. กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้มีการนำไปใช้บ่อย ๆ หากไม่มีการนำไปใช้อาจมีการลืมเกิดขึ้นได้

4. กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) เมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากจะทำซ้ำต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ จะไม่ยอมทำซ้ำต่อไป ดังนั้น การได้รับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

จากสาระสำคัญของแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ความต้องการทั้ง 5 ชั้นของมนุษย์มีความสำคัญไม่เท่ากัน การมุ่งใจตามทฤษฎีนี้ จะต้องพยายามตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมีความต้องการที่แตกต่างกันออกไป และความต้องการในแต่ละชั้น จะมีความสำคัญแก่บุคคลมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่ได้รับจากการตอบสนองความต้องการในลำดับนั้น ๆ

8.4 การวัดความพึงพอใจ

เผซิณ กิจระการ (2542 : 7) ได้กล่าวถึงแนวคิดของ Hatfield และ Human ที่ได้พัฒนาแนวคิดของนักวิจัยต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือวัดความพึงพอใจ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

ตัวแปรที่ 1 องค์ประกอบเกี่ยวกับงานที่ทำปัจจุบัน แบ่งเป็น ความตื่นเต้น/น่าเบื่อ ความสนุกสนาน/ไม่สนุกสนาน สภาพโล่ง/สภาพสลับ ความท้าทาย/ไม่ท้าทาย ความพอใจ/ไม่พอใจ

ตัวแปรที่ 2 องค์ประกอบด้านค่าจ้าง ประกอบด้วย ถือเป็นรางวัล/ไม่เป็นรางวัล มาก/น้อย ยุติธรรม/ไม่ยุติธรรม เป็นทางบวก/ทางลบ

ตัวแปรที่ 3 องค์ประกอบด้านการเลื่อนตำแหน่ง ประกอบด้วย ยุติธรรม/ไม่ยุติธรรม เชื่อถือได้/เชื่อถือไม่ได้ เป็นเชิงบวก/เป็นเชิงลบ เป็นเหตุผล/ไม่เป็นเหตุผล

ตัวแปรที่ 4 องค์ประกอบทางด้านนิเทศ/ผู้บังคับบัญชา ประกอบด้วย อยู่ใกล้/อยู่ไกล ยุติธรรมแบบจริงจัง/ยุติธรรมแบบไม่จริงจัง เป็นมิตร/ค่อนข้างไม่เป็นมิตร เหมาะสมทาง คุณสมบัติ/ไม่เหมาะสมทางคุณสมบัติ

ตัวแปรที่ 5 องค์ประกอบทางด้านเพื่อนร่วมงาน ประกอบด้วย เป็นระเบียบเรียบร้อย/ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน/ไม่จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงานและเพื่อนร่วมงาน ตูน่าสนใจ/ดูเหน้อยหน้า

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 63-71) ได้เสนอเครื่องมือที่ใช้วัดความพึงพอใจ เช่น แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยชุดคำถามที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างตอบ โดยกาเครื่องหมายหรือเขียนตอบ หรือกรณีทีกลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือไม่ได้หรืออ่านยาก อาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม นิยามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ของบุคคล มีรายละเอียด ดังนี้

1. โครงสร้างแบบสอบถาม มีส่วนประกอบโครงสร้างของแบบสอบถาม 3 ส่วน คือ

1.1 คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามเป็นส่วนแรกของการสอบถาม โดยระบุ จุดมุ่งหมายและความสำคัญที่ให้ตอบแบบสอบถาม คำอธิบายลักษณะของแบบสอบถาม และวิธีตอบ พร้อมยกตัวอย่างประกอบและตอนสุดท้ายจะกล่าวขอบคุณล่วงหน้า แล้วระบุชื่อเจ้าของแบบสอบถาม

1.2 สถานภาพทั่วไป เป็นรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อายุ เพศ การศึกษา

1.3 ข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะวัด ซึ่งอาจแยกเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ แล้วสร้างข้อคำถามวัดพฤติกรรมย่อยๆ นั้น

2. รูปแบบของแบบสอบถาม ข้อคำถามในแบบสอบถามอาจมีลักษณะเป็นปลายเปิด หรือแบบปลายปิด แบบสอบถามฉบับหนึ่งอาจเป็นแบบปลายเปิดทั้งหมดหรือแบบผสมก็ได้ ดังนี้

2.1 ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended Form or Unstructured Questionnaire) เป็นคำถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้เลือกตอบ แต่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบ โดยใช้คำพูดของตนเอง

2.2 ข้อคำถามปลายปิด (Closed Form or Structured Questionnaire) เป็นคำถามที่มีคำตอบให้ผู้เขียนเขียนเครื่องหมายลงหน้าข้อความหรือตรงกับช่องที่เป็นความจริง หรือความเห็นของตน มีหลายแบบ ได้แก่

2.2.1 แบบให้เลือกตอบคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของตนเพียงคำตอบเดียวจาก 2 คำตอบ

2.2.2 แบบให้เลือกตอบคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของตนเพียงคำตอบเดียวจากหลายคำตอบ

2.2.3 แบบให้เลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของตนได้หลายคำตอบ

2.2.4 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบ ตอบตามระดับความคิดเห็นของตน อาจจัดในรูปของตาราง

2.2.5 แบบผสม หมายถึง มีหลายแบบอยู่ด้วยกัน

2.2.6 แบบให้เรียงลำดับความสำคัญ โดยเขียนเรียงลำดับความชอบต่อสิ่งนั้น

2.2.7 แบบเติมคำสั้น ๆ ลงในช่องว่าง สิ่งที่เติมมีความเฉพาะเจาะจง

3. หลักเกณฑ์การสร้างแบบสอบถาม มีดังนี้

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายให้แน่นอนว่าต้องการถามอะไร

3.2 สร้างคำถามได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

3.3 เรียงข้อคำถามตามลำดับให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กันตรงหัวข้อที่ได้วางโครงสร้างไว้

3.4 ไม่ควรให้ผู้ตอบตอบมากเกินไป เพราะจะทำให้เบื่อหน่าย ไม่ให้ความร่วมมือหรือตอบโดยไม่ตั้งใจ

3.5 ให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความลำบากน้อยที่สุดในการตอบ ดังนั้น ควรใช้ข้อคำถามแบบปลายปิด ผู้ตอบแบบสอบถามเพียงแต่กาตอบในแบบสอบถาม

3.6 สร้างข้อคำถามให้มีลักษณะที่ดี คือมีลักษณะ ดังนี้

3.6.1 ใช้ภาษาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ไม่กำกวม ไม่มีความซับซ้อน

3.6.2 ใช้ข้อความที่สั้นกะทัดรัด ไม่มีส่วนฟุ่มเฟือย

3.6.3 เป็นข้อคำถามที่เหมาะสมกับผู้ตอบโดยคำนึงถึงสติปัญญา ระดับการศึกษา ความสนใจของผู้ตอบ

3.6.4 แต่ละข้อควรถามเพียงปัญหาเดียว

3.6.5 หลีกเลี่ยงคำถามที่จะตอบได้หลายทาง

3.6.6 หลีกเลี่ยงคำถามที่จะทำให้ผู้ตอบเบื่อหน่าย ไม่รู้เรื่อง หรือไม่สามารถตอบได้

3.6.7 หลีกเลี่ยงคำที่ผู้ตอบตีความแตกต่างกันเช่น บ่อย ๆ เสมอ ๆ รวย โง่

ฉลาด

3.6.8 ไม่ใช่คำถามที่เป็นคำถามนำผู้ตอบให้ตอบตามแนวหนึ่งแนวใด

3.6.9 ไม่เป็นคำถามที่จะทำให้ผู้ตอบเกิดความลำบากใจหรืออึดอัดใจที่จะตอบ

3.6.10 ไม่ถามในสิ่งที่รู้แล้ว หรือวัดด้วยวิธีอื่นได้ดีกว่า

3.6.11 ไม่ถามในเรื่องที่เป็นความลับ

3.6.12 คำตอบที่ให้เลือกในข้อคำถามควรมีให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่าง ทุกคนสามารถเลือกตอบได้ ตรงกับความจริงตามความเห็นของเขา

4. มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นมาตรวัดชนิดหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือประเภทแบบสอบถาม แบบวัดด้านจิตพิสัย เช่น เจตคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ฯ มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

4.1 มีระดับความเข้มข้นให้ผู้ตอบเลือกตอบตามความคิดเห็น เหตุผล สภาพความเป็นจริง ตั้งแต่ 3 ระดับขึ้นไป

4.2 ระดับที่เลือกอาจเป็นชนิดที่มีด้านบวกและด้านลบในข้อเดียวกัน หรือมีเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง โดยที่อีกด้านหนึ่งจะเป็นศูนย์หรือระดับน้อยมาก

4.3 บางข้อมีลักษณะเชิงนิมาน (Positive Scale) บางข้อมีลักษณะเชิงนิเสธ (Negative Scale)

4.4 สามารถแปลงผลตอบเป็นคะแนนได้ จึงสามารถวัดความคิดเห็นคุณลักษณะด้านจิตพิสัยออกมาในเชิงปริมาณได้ โดยใช้เกณฑ์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามวัดความพึงพอใจ

ข้อความที่กล่าวในเชิงนิมาน			ข้อคำถามที่กล่าวในเชิงนิเสธ		
มากที่สุด	5	คะแนน	มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน	มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน	ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน	น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน	น้อยที่สุด	1	คะแนน

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนจึงเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการแสดงพฤติกรรมของนักเรียน ความพึงพอใจในการเรียนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอน การสร้างความพึงพอใจในการเรียน ควรให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการเรียน ซึ่งเป็นแรงจูงใจภายในและในขณะเดียวกันในระหว่างการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่จะช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จต่อไป

9. การหาประสิทธิภาพของหลักสูตร (E1/E2)

การคำนวณหาประสิทธิภาพ

เผชิญ กิจระการ (2544 : 44-51) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนใดๆ ที่สร้างขึ้นมีกระบวนการสำคัญ 2 ขั้นตอน ได้แก่ การหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) และขั้นตอนการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) ทั้งสองวิธีนี้ทำควบคู่กันไปจึงจะมั่นใจได้ว่าสื่อหรือเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ผ่านมายังไม่สมบูรณ์ กระบวนการหาประสิทธิภาพที่จะเป็นที่ยอมรับได้ มีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพโดยใช้หลักของความรู้และเหตุผลในการตัดสินคุณค่าของสื่อการเรียนการสอน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ (Panel of Experts) เป็นผู้พิจารณาตัดสินคุณค่า ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (Usability) ผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะนำมาหาประสิทธิภาพโดยใช้สูตร ดังนี้

$$CRV = \frac{2Ne}{N} - 1$$

เมื่อ	CRV แทน	ประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach)
	Ne แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับ (Number of Panelists Who Had Agreement)
	N แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (Total Number of Panelists)

ผู้เชี่ยวชาญจะประเมินสื่อการเรียนการสอนตามแบบประเมินที่สร้างขึ้นในลักษณะของแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) (นิยมใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ) นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแทนค่าในสูตร สำหรับค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับจะต้องอยู่ในระดับดีมากขึ้นไป คือค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 5.00 ค่าที่คำนวณได้ต้องสูงกว่าค่าที่ปรากฏของผู้เชี่ยวชาญ จึงจะยอมรับว่าสื่อมีประสิทธิภาพ ถ้าได้ค่าไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องปรับปรุงแก้ไขสื่อ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่

2. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) วิธีการนี้จะนำสื่อไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) บทเรียนโปรแกรม ชุดช่วยสอน แผนการสอน แบบฝึกทักษะ เป็นต้น ส่วนมากใช้วิธีการหาประสิทธิภาพด้วยวิธีนี้ ประสิทธิภาพที่วัดส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์เช่นจากแบบฝึกหัดหรือ

กระบวนการเรียน หรือแบบทดสอบย่อย โดยแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น $E_1/E_2 = 80/80$
 $E_1/E_2 = 85/85$, $E_1/E_2 = 90/90$ เป็นต้น

เกณฑ์ประสิทธิภาพของ E_1/E_2 มีความแตกต่างกันหลาย ในที่นี้จะยกตัวอย่าง
 $E_1/E_2 = 80/80$ ดังนี้

เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือนักเรียนทั้งหมดทำ
 แบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ
 ตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือนักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนร้อย
 ละ 80 ส่วนการค่า E_1 และ E_2 ใช้สูตรดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum X}{\frac{N}{A}} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ
 $\sum X$ แทน คะแนนรวมของแบบฝึกหัดหรือของแบบทดสอบย่อยรวมกัน
 A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดหรือของแบบทดสอบย่อยรวมกัน
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\sum Y}{\frac{N}{B}} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
 $\sum Y$ แทน คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน
 B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือนักเรียนร้อยละ 80
 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคน ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ
 นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบครั้งนั้น ได้คะแนนร้อยละ 80 เช่น มีนักเรียน 40 คน ร้อยละ 80 ของ
 นักเรียนทั้งหมด คือ $N = 32$ คน แต่ละคนได้คะแนนจากการทดสอบหลังเรียนถึงร้อยละ 80 (E_1)
 ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผลจากการสอบหลังเรียน นักเรียนทั้งหมด (40 คน) ได้คะแนนร้อยละ 80

เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือจำนวนนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่นักเรียนทำเพิ่มขึ้นจากแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนร้อยละ 85 แสดงว่าความแตกต่างของการสอบ 2 ครั้งนี้ (ก่อนเรียนกับหลังเรียน) เท่ากับ $85 - 10 = 75$ ดังนั้นค่าของ E_2 เท่ากับ $75/90 \times 100 = 83.33\%$ ถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($E_2 = 80$)

เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 4 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือจำนวนนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึงนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบแต่ละข้อถูก มีจำนวนร้อยละ 80 (ถ้านักเรียนทำข้อสอบข้อใดถูก มีจำนวนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่า สื่อไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่ให้เห็นว่าจุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมีข้อบกพร่อง

กล่าวโดยสรุปว่า เกณฑ์การหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอนจะนิยมลักษณะตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80 , 85/85 และ 90/90 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชา และเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 80/80 หรือ 85/85 สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาง่ายก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 เป็นต้น นอกจากนี้ยังตั้งเกณฑ์ความคลาดเคลื่อนไว้เท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 90/90 เมื่อคำนวณแล้วค่าที่ถือว่าใช้ได้คือ 87.5/87.5 หรือ 87.5/90 เป็นต้น

ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจะมาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน E_1 และ E_2 เป็นตัวเลขแรกและตัวหลังตามลำดับ ถ้าตัวเลขเข้าใกล้ 1 มากเท่าไร ยิ่งถือว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นเกณฑ์ที่ใช้พิจารณารับรองประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน ส่วนแนวคิดในการหาประสิทธิภาพที่ควรคำนึง มีดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น ต้องมีการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การเรียนการสอนอย่างชัดเจน และสามารถวัดได้
2. เนื้อของบทเรียนที่สร้างขึ้น ต้องผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
3. แบบฝึกหัดและแบบทดสอบต้องมีการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการสอนตามที่ได้วิเคราะห์ไว้ ส่วนความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบฝึกหัดและแบบทดสอบควรมีการวิเคราะห์ เพื่อนำไปใช้กำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนในแต่ละข้อคำถาม
4. จำนวนแบบฝึกหัด ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ และต้องมีแบบฝึกหัดและข้อคำถามในแบบทดสอบครอบคลุมทุกจุดประสงค์ของการสอน จำนวนแบบฝึกหัดและข้อคำถามในแบบทดสอบ ไม่ควรน้อยกว่าจำนวนจุดประสงค์

จะเห็นได้ว่าการคำนวณหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอนนี้ เป็นผลรวมของการหาประสิทธิภาพ(Quality) ทั้งเชิงปริมาณที่แสดงเป็นตัวเลข (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ที่แสดงเป็นภาษาที่เข้าใจได้

สรุปว่าเกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน จะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80, 85/85 และ 90/90 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชา และเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ ถ้าเป็นวิชาค่อนข้างยากก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 หรือ 85/85 สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาง่าย ก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 90/90 นอกจากนี้ยังตั้งเป็นเกณฑ์เป็นค่าความคลาดเคลื่อนไว้เท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 90/90 เมื่อคำนวณแล้วค่าที่ถือว่า ใช้ได้คือ 87.5/87.5 หรือ 87.5/90 ประสิทธิภาพของสื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอน จะมาจากผลลัพธ์ ของการคำนวณ E1 และ E2 เป็นตัวเลขตัวแรกและตัวหลังตามลำดับ ถ้าตัวเลขเข้าใกล้ 100 มากเท่าไรยิ่งถือว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้น

10. ดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตร (EI)

เผชิญ กิจระการ (2544 : 30 – 60) ได้สรุปไว้ว่า ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) คือตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเทียบกับคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนที่ทดสอบก่อนเรียน กับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนทดสอบก่อนเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการเรียนที่ผลิตขึ้นมา เรามักจะดูถึง ประสิทธิภาพของด้านการสอน และการวัดผลและประเมินผลทางสื่อ นั้น โดยทั่วไปแล้วจะเป็นการ ประเมินความแตกต่างของคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ คะแนนความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนเรียน และคะแนนทดสอบหลังเรียน หรือ เป็นการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในการหาดัชนีประสิทธิผล มีสูตรดังนี้

$$E.I. = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}$$

$$\text{หรือ} \quad \frac{P_1 - P_2}{\text{Total} - P_1}$$

เมื่อ	E.I.	แทน	ดัชนีประสิทธิผล
	P_1	แทน	ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียนทุกคน
	P_2	แทน	ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียนทุกคน
	Total	แทน	ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนน

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์เพื่อประเมินผลสื่อโดยเริ่มจากทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัววัดค่าผู้เรียนมีพื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดด้านความเชื่อ เจตคติและความตั้งใจของผู้เรียน คะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละ และหาคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ จากนั้นนำนักเรียนเข้ารับการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียน และนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยหาผลต่างระหว่างผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียนและผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน แล้วหารด้วยค่าที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนสามารถทำได้ และคะแนนทดสอบก่อนเรียน โดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับค่า E.I.

1. E.I. เป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่าง จะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้ เพราะมีค่าต่ำกว่า - 1.00 ก็ได้ และถ้าเป็นค่าลบ แสดงว่าคะแนนผลสอบ ก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่าระบบการเรียนการสอนหรือสื่อ ไม่มีคุณภาพ

1.1 ถ้าผลสอบก่อนเรียนของคะแนนนักเรียนทุกคน ได้คะแนนรวมเท่าไรก็ได้ (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) แต่ผลสอบหลังเรียนของนักเรียนทุกคนทำถูกหมดทุกข้อ ค่า E.I. จะเป็น 1.00 สรุปได้ว่า ถ้าหลังเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน ค่า E.I. จะเป็น 1.00 เสมอ ไม่ว่าผลการสอบก่อนเรียนจะเป็นเท่าไรก็ตาม (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) หรือกล่าวได้ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในเรื่องที่เรียน คิดเป็นร้อยละ 100 หรือบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ

1.2 ถ้าผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ค่า E.I. จะเป็นลบ หรือต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ ลักษณะเช่นนี้ถือได้ว่า ระบบการเรียนการสอนหลังการใช้สื่อล้มเหลว และเหตุการณ์เหล่านี้ไม่น่าจะเกิดขึ้น เพราะว่า E.I. ต่ำหรือเป็นลบ แสดงว่าคะแนนหลังสอนต่ำกว่าหรือน้อยกว่าก่อนสอน และก่อนจะหาค่า E.I. ต้องหา E_1/E_2 มาก่อน ค่า E_2 คือ คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งเป็นค่าเดียวกับคะแนนหลังเรียนของการหาค่า E.I. ดังนั้นหากคะแนนหลังสอนต่ำกว่าก่อนสอน ค่า E_2 จะไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด แต่ถ้าปรับแผนหรือสื่อก่อน จนทำให้ค่า E_2 ถึงเกณฑ์ การหาค่า E.I. จะมีค่าสูง

1.3 การแปลความหมายของค่า E.I. ไม่น่าจะแปลความหมายเฉพาะค่าที่คำนวณได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการขึ้นเท่าไร หรือคิดเป็นร้อยละเท่าไร แต่ควรจะดูข้อมูลเดิมประกอบด้วยว่า หลังเรียน นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่าไร ในบางครั้งคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นน้อยเป็นเพราะว่ากลุ่มนั้นมีความรู้เดิมในเรื่องนั้นมากอยู่แล้ว ค่า E.I. ในแต่ละกลุ่มไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกัน เพราะไม่ได้เริ่มจากรากฐานความรู้ที่เท่ากัน ควรอธิบายพัฒนาการเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

2. การแปลงผลค่า E.I. มักใช้ข้อความไม่เหมาะสม ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของ E.I. ผิดจากความเป็นจริง เช่น E.I. เท่า 0.6240 ก็มักจะกล่าวว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6240 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.40” ซึ่งในความเป็นจริงค่า E.I. เท่ากับ 0.6240 เพราะคิดจากค่า E.I. สูงสุดเป็น 1.00 ดังนั้นถ้าคิดเทียบเป็นร้อยละก็คือ คิดเทียบจากค่าสูงสุดเป็น

1.00 E.I. จะมีค่าเป็น 62.40 จึงควรใช้ข้อความว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.6240 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6240 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.40”

3. ถ้าค่าของ E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อหา E.I. ด้วย พบว่ามีพัฒนาการเพิ่มขึ้นถึงระดับหนึ่งที่ผู้วิจัยพอใจ หากคำนวณค่าความคงทนด้วย โดยใช้สูตร t – test (Dependent Samples) ก็ไม่ได้แปลว่าจะมีนัยสำคัญ (เพราะผู้วิจัยคาดหวังว่าหากสื่อหรือแผนการเรียนรู้อาจมีคุณภาพ ผลการเรียนการสอนเมื่อผ่านระยะหนึ่ง เช่น เมื่อผ่านไป 2 สัปดาห์ กับผลการเรียนหลังเรียนหลังเรียนจบ จะต้องไม่แตกต่างกัน)

สรุปได้ว่าค่า E.I. ที่เกิดจากนักเรียนแต่ละกลุ่มไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกัน เพราะไม่ได้เริ่มจากรากฐานความรู้ที่เท่ากันค่า E.I. ของแต่ละกลุ่มก็ควรอธิบายพัฒนาการเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

11. หลักสูตรสถานศึกษา(ฉบับปรับปรุง) โรงเรียนบ้านตะคร้อ(มิตรภาพ๔)

พุทธศักราช ๒๕๕๕ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

ความนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ เพราะหลักสูตรมีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติหลักสูตรสถานศึกษา(ฉบับปรับปรุง) โรงเรียนบ้านตะคร้อ(มิตรภาพ๔) พุทธศักราช ๒๕๕๕ นี้ จัดทำขึ้นสำหรับสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรในกลุ่มสาระต่างๆและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน

การขับเคลื่อนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑และการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(๒๕๕๒ - ๒๕๖๑) ให้ประสบผลสำเร็จตามจุดเน้นฯ โดยทุกภาคส่วนร่วมกันดำเนินการ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดเน้นฯพัฒนาคุณภาพนักเรียนดังนี้

ระดับชั้น	ทักษะความสามารถ	คุณลักษณะ	
		จุดเน้นตามช่วงวัย	คุณลักษณะตามหลักสูตร
ม. 4 – 6	แสวงหาความรู้เพื่อแก้ปัญหา ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีทักษะ การคิดขั้นสูง ทักษะชีวิต ทักษะ การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย	- มุ่งมั่นใน การศึกษาและ การทำงาน	๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้
ม. 1 – 3	แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ตามช่วงวัย	- อยู่อย่าง พอเพียง	๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ
ป. 4 – 6	อ่านคล่อง เขียนคล่องคิดเลขคล่อง ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ตามช่วงวัย	- ใฝ่เรียนรู้	
ป. 1 – 6	อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน ทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ตามช่วงวัย	- ใฝ่ดี	

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (ฉบับปรับปรุง) โรงเรียนบ้านตะคร้อ(มิตรภาพ๔) พุทธศักราช ๒๕๕๕ นี้ จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

วิสัยทัศน์ ในปีการศึกษา ๒๕๕๕

มีมาตรฐานศึกษา ชุมชนร่วมคิด ลูกศิษย์มีคุณธรรม นำความรู้ สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อ การเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง น้อมนำตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อัตลักษณ์ ประหยัด

เอกลักษณ์ ยิ้มง่าย ไหว้สวย

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรสถานศึกษา (ฉบับปรับปรุง)พุทธศักราช ๒๕๕๕ โรงเรียนบ้านตะคร้อ(มิตรภาพ๔) มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมใน การใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคมรวมทั้งการเจรจา ต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆการเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อ ตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจ ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มา ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลการจัดการปัญหาและความขัดแย้ง ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการ รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้าน ต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรสถานศึกษา (ฉบับปรับปรุง)พุทธศักราช ๒๕๕๕ โรงเรียนบ้านตะคร้อ(มิตรภาพ๔) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

๑. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๖)

ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน ๕ ชั่วโมง

๒. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓)

ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค

มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน ๖ ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ ๔๐ ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ ๑ หน่วยกิต (นก.)

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖) จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค

มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน ๖ ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ ๔๐ ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ ๑ หน่วยกิต (นก.)

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (ฉบับปรับปรุง)

๑. โครงสร้างเวลาเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖
●กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ภาษาไทย	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
คณิตศาสตร์	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
วิทยาศาสตร์๑	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
<ul style="list-style-type: none"> ● ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ● หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ● เศรษฐศาสตร์ ● ภูมิศาสตร์ ● ประวัติศาสตร์ 						
สุขศึกษาและพลศึกษา						
ศิลปะ						
การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี						
ภาษาต่างประเทศ	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐
●กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
กิจกรรมแนะแนว	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐
กิจกรรมนักเรียน(ลูกเสือ/ยุวกาชาด)	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
ชุมนุม	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์*	(๑๐)*	(๑๐)*	(๑๐)*	(๑๐)*	(๑๐)*	(๑๐)*
●รายวิชาเพิ่มเติม						
- ทักษะเพื่อการสื่อสาร	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
- สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐					

*กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ๑๐ ชั่วโมงในแต่ละระดับชั้น สอดแทรกอยู่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ลูกเสือ/ยุวกาชาด/แนะแนว/ชุมนุม) และสาระการเรียนรู้)

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาโรงเรียนบ้านตะคร้อ (มิตรภาพ๔) ดำเนินการ ดังนี้

ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ ปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตรเฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ สถานศึกษาโรงเรียนบ้านตะคร้อ (มิตรภาพ๔) จัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพิ่มเติม ๔๐ ชั่วโมง และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพิ่มเติม ๔๐ ชั่วโมง

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปีละ ๑๒๐ ชั่วโมง เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนวกิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาโรงเรียนบ้านตะคร้อ (มิตรภาพ๔) จัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป. ๑ - ๖) รวม ๖ ปี จำนวน ๖๐ ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑		
รายวิชา / กิจกรรม	เวลาเรียน(ชม. / ปี)	
รายวิชาพื้นฐาน	๘๕๐	
๓๑๑๑๐๑ ภาษาไทย	๒๐๐	
๓๑๑๑๐๑คณิตศาสตร์	๒๐๐	
๓๑๑๑๐๑วิทยาศาสตร์	๘๐	
๓๑๑๑๐๑สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	}	
*ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม		๘๐
* หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม		
* เศรษฐศาสตร์		
* ภูมิศาสตร์	๕๐	
๓๑๑๑๐๒ประวัติศาสตร์		
๓๑๑๑๐๑ สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐	
๓๑๑๑๐๑ ศิลปะ	๘๐	
๓๑๑๑๐๑ การงานอาชีพและเทคโนโลยี	๕๐	
๓๑๑๑๐๑ ภาษาอังกฤษพื้นฐาน	๕๐	
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๒๐	
๓๑๑๑๐๑ กิจกรรมแนะแนว	๕๐	
๓๑๑๑๐๑ กิจกรรมนักเรียน	๕๐	
ลูกเสือ / ยุวกาชาด	๕๐	
ชมรม ชุมนุ่ม	๕๐	
๓๑๑๑๐๑ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	*(๑๐)	
รายวิชาเพิ่มเติม	๘๐	
๓๑๑๑๐๑ ภาษาไทย(ทักษะการอ่าน - เขียน)	๕๐	
๓๑๑๑๐๑ วิทยาศาสตร์	๕๐	
รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น	๑.๐๕๐	

*กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ๑๐ ชั่วโมงในแต่ละระดับชั้น สอดแทรกอยู่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ลูกเสือ/ยุวกาชาด/แนะแนว/ชุมนุม)

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒		
รายวิชา / กิจกรรม	เวลาเรียน(ชม. / ปี)	
รายวิชาพื้นฐาน	๘๕๐	
๓๑๒๑๐๑ ภาษาไทย	๒๐๐	
๓๑๒๑๐๑คณิตศาสตร์	๒๐๐	
๓๑๒๑๐๑วิทยาศาสตร์	๘๐	
๓๑๒๑๐๑สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	}	
*ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม		๘๐
* หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม		
* เศรษฐศาสตร์		
* ภูมิศาสตร์	๕๐	
๓๑๒๑๐๒ประวัติศาสตร์		
๓๑๒๑๐๑ สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐	
๓๑๒๑๐๑ศิลปะ	๘๐	
๓๑๒๑๐๑ การงานอาชีพและเทคโนโลยี	๕๐	
๓๑๒๑๐๑ ภาษาอังกฤษพื้นฐาน	๕๐	
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๒๐	
๓๒ กิจกรรมแนะแนว	๕๐	
๓๒ กิจกรรมนักเรียน	๕๐	
ลูกเสือ / ยุวกาชาด	๕๐	
ชมรม ชุมนุม	๕๐	
๓๒ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	*(๑๐)	
รายวิชาเพิ่มเติม	๘๐	
๓๒- ทักษะเพื่อการสื่อสาร	๕๐	
๓๒-สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม(๓๑๒๒๐๑)	๕๐	
รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น	๑.๐๕๐	

* กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ๑๐ ชั่วโมงในแต่ละระดับชั้น สอดแทรกอยู่ในกิจกรรม

12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

12.1 งานวิจัยภายในประเทศ

จิรภา ชูช่วย (2547) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเกาะเสื่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเกาะเสื่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า 1) ความต้องการด้านการเรียนรู้ของนักเรียนต้องการเรียนรู้เพื่อให้อ่านออกเขียนได้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน ผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านเกาะเสื่อต้องการให้จัดรูปแบบกิจกรรม เนื้อหาสาระและ กระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิต สังคม และภูมิหลังของผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหมายและสัมพันธ์กัน รวมทั้งต้องรู้จริงในสิ่งที่เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยใช้เนื้อหาองค์ความรู้ ชุมชนบ้านเกาะเสื่อ 2) หลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา” มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.5 3) คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งชั้นหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน และคะแนนหลังเรียนของนักเรียนรายบุคคลทุกคนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน และ 4) ผลประเมินการใช้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา” พบว่า นักเรียนทุกคนพอใจกิจกรรมการเรียนรู้ทุกชั้น เพราะทำให้รู้จริงเรื่องหมู่บ้านเกาะเสื่อ ชอบการศึกษาในสถานที่จริงและการวาดภาพประกอบข้อความ สามารถนำความรู้ วัฒนธรรม ประเพณีไปใช้ในชีวิตประจำวันมีความรู้สึกรักหมู่บ้านของตนเองเพิ่มขึ้น และควรจัดกิจกรรมเช่นนี้อีก ความคิดเห็นของครูต่อการใช้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา” อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.8

พจมาน ชำนาญกิจ (2550 : 80-81) การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และภาษาไทยระดับประถมศึกษา: กรณีศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และภาษาไทยระดับประถมศึกษา: กรณีศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1)หลักสูตร หลักสูตรบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และภาษาไทยระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 6 รายวิชา และจำนวน 6 หน่วยใหญ่ 9 หน่วยย่อย ในรายวิชาสังคมเพื่อเสริมสร้างชีวิต : ตัวเราและสิ่งอื่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2) ผลการใช้หลักสูตรพบว่า (1)นักเรียนมีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 7.89 (2)ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 อยู่ในระดับมาก (3)นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 99.91 มีความพึงพอใจต่อการเรียน รายวิชาสังคมเพื่อเสริมสร้างชีวิต : ตัวเราและสิ่งอื่น(4)ผู้ปกครองมีความเห็นที่ดีต่อหลักสูตรและการเรียนการสอน

หทัยรัตน์ หนูพรหม (2550 : 82-139) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง ประเพณีทำบุญเดือนสิบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาน้อย จังหวัด

นครศรีธรรมราช ความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรบูรณาการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาน้อย จำนวน 57 คนเครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้ององค์ประกอบของหลักสูตร แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน แบบประเมินผลงานนักเรียน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน แบบสอบถาม ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบสอดคล้องและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดีมากคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 86.33 ผลงานนักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดีมาก คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 83.10 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนอยู่ในระดับดี คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75.68 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนเห็นด้วยต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรนี้ในระดับมากทุกด้าน

วิไลรัตน์ หดย้อย (2551 : 74-138) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้ององค์ประกอบของหลักสูตร แบบประเมินผลงานนักเรียน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยหลักสูตร และแบบประเมินความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อการใช้หลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบสอดคล้องและเหมาะสมที่จํานำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินผลงานระหว่างเรียนผ่านเกณฑ์โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.61 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 81.87 ถือว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการในระดับดีมาก และครูผู้สอนมีความเห็นด้วยต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก

รุสนา สดตะ (2552 :164-167) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเรื่อง “วันอีดฟิฏริ” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับบูรณาการเรื่อง “วันอีดฟิฏริ” 2)สร้างและทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการเรื่อง “วันอีดฟิฏริ” และ 3)ประเมินผลการใช้หลักสูตรบูรณาการเรื่อง “วันอีดฟิฏริ” ผลการศึกษาพบว่า 1)หลักสูตรบูรณาการเรื่อง “วันอีดฟิฏริ” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.22/81.14 2)ผู้เรียนมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “วันอีดฟิฏริ” หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3)ผู้เรียนมีคะแนนความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของ “วันอีดฟิฏริ” หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรพิรุณ เปลียนเดชา (2552 : 87-88) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เรื่อง ขนบจาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 2

พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีคุณภาพระดับปานกลาง มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นเหมาะสมกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนทุกกลุ่มมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานผ่านเกณฑ์การประเมินทุกรายการ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

ดวงนภา จันคำ (2554 : 89-90) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง รักเอกลักษณ์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการการศึกษาพหุภาษา ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง รักเอกลักษณ์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการการศึกษาพหุภาษา ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรบูรณาการมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มีองค์ประกอบครบถ้วนสอดคล้องกับโครงการการศึกษาพหุภาษาและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการเรียนหลักสูตรบูรณาการสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับดีมาก 4) เจตคติเอกลักษณ์ไทยของนักเรียนหลังการเรียนหลักสูตรบูรณาการสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พลสุข บุญมี (2555 : 134-135) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง ตำนานกระจัดบ้านเรา อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรบูรณาการเรื่อง ตำนานกระจัดบ้านเรา 2) ทดลองใช้หลักสูตร และ 3) ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรบูรณาการ เรื่อง ตำนานกระจัดบ้านเรา 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบสอบถามความคิดเห็น 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบประเมินความสามารถ และ 6) แบบสอบถามความพึงพอใจผลการศึกษาพบว่า 1) องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างการจัดเวลาเรียน ขอบข่ายเนื้อหา แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ 2) การทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น พบว่า นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ และ 3) การประเมินผลหลักสูตรบูรณาการ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้สูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินความสามารถในการแต่งกลอนแปด โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี การวัดความพึงพอใจของผู้เรียนต่อหลักสูตรบูรณาการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อุตตรา รุ่งเรือง (2556 : 162-163) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง อาเซียนศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุบลวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 วัดอุปประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง อาเซียนศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ 2) พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรบูรณาการที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 3) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรบูรณาการ 4) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีพหุปัญญา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรบูรณาการ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา ผลการศึกษาพบว่า 1) ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง อาเซียนศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรบูรณาการ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการนำหลักสูตรบูรณาการไปใช้ผ่านแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎี พหุปัญญา พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.06/82.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 3) ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรบูรณาการ มีค่าเท่ากับ 0.6644 4) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีพหุปัญญาที่เรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการ พบว่า นักเรียนได้คะแนนระหว่างเรียนแต่ละแผนผ่านเกณฑ์การประเมิน คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไป และได้รับการพัฒนาความสามารถทางปัญญาหรือพหุปัญญาของตนเองทั้ง 8 ด้าน โดยปัญญาที่ได้รับการพัฒนาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านภาษา ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการเข้าใจตนเอง ได้รับการพัฒนามากที่สุด ร้อยละ 100 รองลงมาคือด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ร้อยละ 82.35 ด้านดนตรีร้อยละ 70.58 และด้านเข้าใจสภาพธรรมชาติ ร้อยละ 52.94

12.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Laster (1996 : 9701002-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการเขียน ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้หลักสูตรบูรณาการ โดยทำการศึกษาการเขียนของนักเรียนปัญญาเลิศ จำนวน 25 คน ที่ให้เขียนกับครูคนเดียวถึง 3 ปี ซึ่งงานที่เขียนนั้นมีทั้งแบบที่มีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้างซึ่งบูรณาการกับวิชาภาษาอังกฤษและวิชาสังคมศึกษา การดำเนินงานมีขั้นตอนการเขียน 4 ขั้นตอนและการศึกษาผลการเขียนในด้านพฤติกรรมการเขียน การแต่งประโยคการเขียน ความยาวและรายละเอียด ผลการวิจัยพบว่า งานเขียนประสบความสำเร็จสูงกว่าตอนที่เขียนครั้งแรก ๆ และวิธีการเขียนแสดงให้เห็นว่าดีขึ้นกว่าเดิม

Andrews (1997 : 9729987-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การอ่านกับดนตรีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน เจตคติต่อการอ่าน ผลสัมฤทธิ์ด้านดนตรี และเจตคติต่อดนตรีของนักเรียนเกรด 5 วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน และด้านดนตรี และเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการอ่านและดนตรีของนักเรียนเกรด 5 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบบูรณาการกับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มละ 29 คน เป็นชาย 18 คน หญิง 11 คน ทั้งสองกลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองเรียนด้วยวิธีการสอนแบบบูรณาการ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุมเรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แผนการสอน ซึ่งใช้สอนเป็นเวลา 2 สัปดาห์ โดยสอนบูรณาการดนตรีเข้าไปในเวลาก่อนสอนอ่าน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน ด้านดนตรี และแบบทดสอบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการอ่านและดนตรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางด้านการอ่านและดนตรี เจตคติต่อการอ่านและดนตรีสูงกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ยังเน้นให้เห็นว่านักการศึกษาและนักวิจัย ให้ความสนใจที่จะนำการสอนดนตรีเข้าไปบูรณาการกับวิชาอื่น เพื่อช่วยทำให้การเรียนรู้เนื้อหาวิชาอื่น ๆ น่าสนใจมากขึ้น

Ford (2000 : 1728) ได้ทำการวิจัยแบบกึ่งทดลองเพื่อศึกษาผลของการบูรณาการเนื้อหาในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคพหุปัญญา ในระดับเกรด 7 โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มแรกจัดกิจกรรมการเรียนแบบปกติและกลุ่มที่สองจัดกิจกรรมการเรียนโดยบูรณาการเทคนิคพหุปัญญาประกอบกับการเรียนแบบบูรณาการ ในรายวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษา วิจัยดำเนินการวิจัยจัดให้ครูสอนวิชาดังกล่าวทั้ง 3 คน จัดการเรียนการสอนนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยมีผู้นิเทศคอยให้คำปรึกษาแนะนำและมีครูผู้ร่วมวิจัยที่เกี่ยวข้องอีก 5 คน โดยมีการทดสอบทักษะพื้นฐานของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ระยะเวลาทำการทดลอง 29 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุมมีนัยสำคัญทางสถิติ และคะแนนด้านความเข้าใจในการอ่านของกลุ่มควบคุมสูงกว่ากลุ่มทดลอง ส่วนนักเรียนกลุ่มทดลองก็มีคะแนนรวมผลการเรียนภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มควบคุม และผลการศึกษา ยังพบว่านักเรียนเพศหญิงมีคะแนนทักษะพื้นฐานทั้งก่อนและหลังเรียนสูงกว่าเพศชาย แต่ไม่มีนัยสำคัญของความแตกต่างในผลการวิจัยของนักเรียนที่จำแนกตามเชื้อชาติหรือตำแหน่งหน้าที่ของผู้ปกครองนักเรียน

Mulin (2002 : 2731) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่จำเป็นในการสร้างหลักสูตรใหม่โดยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า ขั้นตอนหลักที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จคือ ต้องมีการนำไปใช้ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ความพยายามในการนำหลักสูตรบูรณาการแบบข้ามวิชามากกว่า 2-3 วิชาไปใช้ในระดับเดียวกันเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ซึ่งจะให้เห็นผลได้ชัดเจนเมื่อเวลาผ่านไป 1-2 ปี

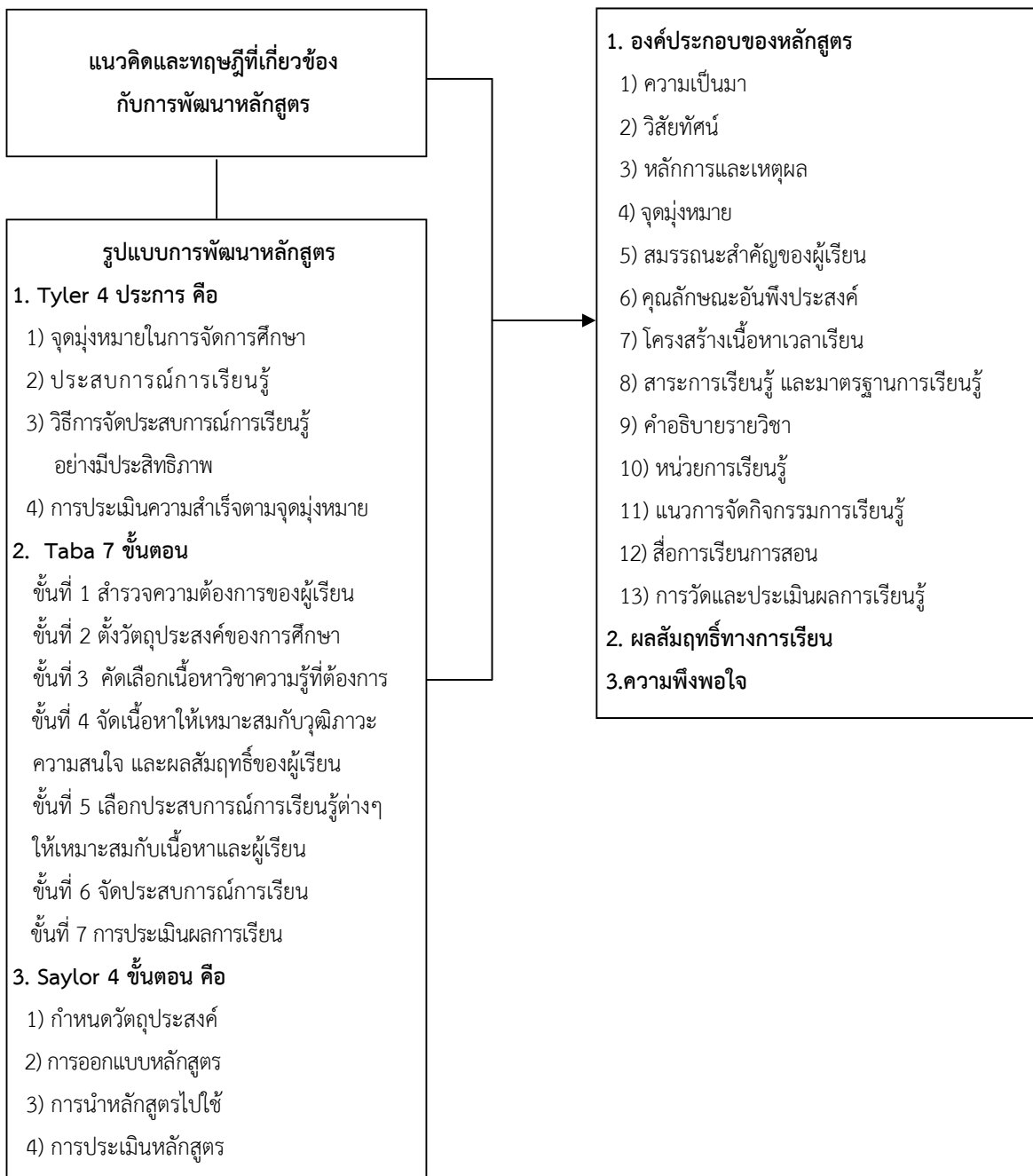
Bennett (2009 : 28) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตร พบว่าครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้นในด้านการเสนอแนวความคิด มีการนำผลการวิจัยและผลงานทางการศึกษามาใช้กันอย่างแพร่หลาย ตั้งแต่ปี 1915-1940 เริ่มจากการสร้างหลักสูตร มีการใช้อุปกรณ์การสอนมากขึ้น และยังได้เสนอการพัฒนาการมีส่วนร่วม ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นมืออาชีพและความเป็นประชาธิปไตย สร้างวิสัยทัศน์โดยการให้ครูได้ศึกษาการทำวิจัย และมีการคัดเลือกตัวแทนครูที่มีแนวคิดไปปฏิบัติจริง จัดหาที่ปรึกษา และจัดหาแหล่งสร้างความเป็นมืออาชีพ

Adamson (2009 : 4664-A) ได้ศึกษาผลการใช้หลักสูตรบูรณาการระหว่างวิชาคณิตศาสตร์กับวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อสำรวจผลกระทบของการใช้หลักสูตรบูรณาการระหว่างวิชาคณิตศาสตร์กับวิชาวิทยาศาสตร์ที่เน้นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบทดสอบ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีผลการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์กับวิทยาศาสตร์และผลการปฏิบัติงานดีกว่านักเรียนกลุ่มปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ สรุปได้ว่า 1)การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเป็นการนำเอาวิชา หรือกลุ่มสาระตั้งแต่ 2 วิชาหรือ 2 กลุ่มสาระที่มีลักษณะเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กันนำมาบูรณาการกันทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความสนุกสนานและมีคุณค่าต่อนักเรียน 2)การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนที่หลากหลาย เน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือในการปฏิบัติและช่วงเวลาในการเรียนมีความยืดหยุ่นทำให้นักเรียนได้เรียนตามความสนใจเป็นอย่างดี 3)ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในการใช้หลักสูตรบูรณาการและวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการส่วนใหญ่ นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนในระดับดีถึงดีมากและนักเรียนส่วนใหญ่ชอบวิธีการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพบว่าครู และผู้ปกครองยังชอบวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอีกด้วย

13. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ ผู้วิจัยสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ดังภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย